

CARTULARI DE LA CATALUNYA COMTAL

PORTAVEU DE L'INSTITUT D'ESTUDIS
HISTÒRICS MEDIEVALS DE CATALUNYA

L'INSTITUT VISITA

EL MONESTIR DE

SANTA MARIA DE VALLBONA

AQUESTA PUBLICACIÓ ES DISTRIBUEIX A TOTS ELS CENTRES OFICIALS I CULTURALS DEL NOSTRE PAÍS I A L'ESTRANGER

RELACIÓ DELS CASALS CATALANS QUE REBEN EL CARTULARI DE L'INSTITUT

DINS L'ESTAT ESPANYOL:

Llar Catalana de La Coruña
A Coruña
Federació Internacional d'Entitats Citanes (FIEC)
Barcelona
Centre Català de Córdoba
Córdoba
Casal de Catalunya a Guipuskoa
Donostia
Cercle Català d'Araba
Gasteiz
Casa Catalana de Las Palmas
Las Palmas de Gran Canaria
Cercle Català de Madrid
Madrid
Casal Català de Menorca
Maó
Casa Catalana de Mallorca
Palma de Mallorca
Casal Català de Navarra
Pamplona
Casa Catalana de Saragossa
Zaragoza

A L'ESTRANGER

Alemanya

Associació Catalana d'Essen
Essen - Borbeck
Casal Català d'Hannover, e.V.
Hidesheim
Centre Cultural Català de Colònia, e.V.
Köln
Deutscher Katalanistenverband
Münster in Westfalen

Andorra

Centre de la Cultura Catalana del Principat d'Andorra

Andorra la Vella

Argentina

Casal Català de Bahía Blanca
Bahía Blanca
Associació Catalana de Socors Mutus "Montepio de Montserrat"
Buenos Aires
Associació Civil Grup d'Empresaris Catalans de l'Argentina (GREC)
Buenos Aires
Casal de Catalunya de Buenos Aires
Buenos Aires
Les Quatre Barres
Buenos Aires
Casal Català de Córdoba
Córdoba
Casal dels Països Catalans de La Plata
La Plata
Centre Català de Mendoza
Mendoza
Mutual Catalana Germanor
Mendoza
Casal de Catalunya de Paraná
Paraná, Entre Ríos
Agrupació Catalana de Pergamino
Pergamino
Centre Català de Rosario
Rosario
Casa Catalana de Bariloche
San Carlos de Bariloche
Centre Català de Venado Tuerto
Venado Tuerto, Santa Fe

Austria

Casal Català de Viena
Viena
Casal Català of New South Wales
Bexley, New South Wales

Austràlia

Radiodifusió Catalana
East Brighton, Victoria

Brasil

Catalònia - Grup de Catalans de Sao Paulo
São Paulo - SP
Instituto Brasileiro de Filosofia e Ciência
Raimundo Lúlio (Ramon Llull)
São Paulo - SP

Bèlgica

Casal Català de Brussel·les
Bruxelles
Centre Josep Carner - Amics de la Cultura
Catalana
Bruxelles

Canadà

Casal Cultural Muntaner
Montmagny, Quebec
Casal dels Països Catalans de Toronto
Toronto, Ontario
Casal Català de Vancouver
Vancouver, BC

Colòmbia

Casal Català d'Antiòquia
Envigado
Estats Units
Casal del Catalan d'Utah
Salt Lake City, Utah
Americam Institute for Catalan Studies
Spring, TX

França

Aire Nou de Bao
Bao
Cercle Català de Marsella
Marseille
Casal Català de Grenoble
Casal de Catalunya de París
París
Centre Cultural Català de Perpinyà
Perpinyà
Amical dels Catalans d'Alsàcia
Strasbourg
Casal Català de Tolosa de Llenguadoc
Toulouse

Guatemala

Casal Català de Guatemala
Guatemala CA

Guinea Equatorial

Casal Català de Guinea Equatorial
Bata

Honduras

Associació Catalana d'Hondures
San Pedro de Sula

Irlanda

Irish Catalan Society
Dublin

Colòmbia

Camunitat Catalana de Colòmbia
Santa Fe de Bogotá, DC

Costa Rica

Casal Català de Costa Rica
San José

Cuba

Societat de Beneficència de Naturals de Catalunya
La Habana

Dinamarca

Casal Català de Copenhaguen
Copenhaguen

El Salvador

Casal Català de El Salvador
San Salvador

Equador

Casal Català de Guayaquil
Guayaquil
Associació Catalana Ecuatoriana de Negocios (ACEN)
Quito

Casal Català de Quito
Quito

Estats Units

Fundació Paulí Bellet
Bethesda, MD
Casal dels Catalans de Califòrnia
El Segundo, CA
North American Catalan Society, Inc
Nashville TN
Casal Català del Nord de Califòrnia
Oakland, CA

Itàlia

Associació Catalana a Roma
Roma

Japó

Centre Català de Kansai
Osaka

Luxemburg

Centre Català de Luxemburg
Luxembourg

Mèxic

Centre Català de Guadalajara
Guadalajara, Jalisco
Casal Català de la Península del Yucatán, A.C.
Mérida, YU
Club de Empresaris Catalanes en Mèxic
Mèxic D.F.
Orfeó Català de Mèxic, A.C.
Mèxic D.F.
Casal Català de Puebla, A.C.
Puebla

Casal Virolai, A.C.

Querétaro, QRT

Paraguai

Centre Català d'Asunción
Asunción

Països Baixos

Casal Català dels Països Baixos
Oousterhout NB

Perú

Casal Catalunya del Peú
Lima

Puerto Rico

Casal Català de Puerto Rico
San Juan de Puerto Rico

Regne Unit

Agrupació Nacionalista Catalana de la Gran Bretanya
Bournemouth

República Dominicana

Casal Català de Santo Domingo
Santo Domingo

Suïssa

Casa Nostra de Basilea
Birsfelden
Cercle Català de Winterthur-Schaffhausen
Brütten
Amics Catalans de Berna
Köniz
Centre Català de Lausane
Lausanne
Casa Nostra de Suïssa
Wallisellen
Casa Nostra Baden - Wettingen / Grup Montseny
Wettingen
Casa Nostra de Zürich
Zürich

Uruguai

Associació d'Empresaris d'Ascendència Catalana a l'Uruguai (ASEACU)
Montevideo
Casal Català de Montevideo
Montevideo

Veneçuela

Centre Català de Caracas
Caracas
Associació Nova Catalunya de Joan Orpí
Puerto de la Cruz, Anzoátegui

Xile

Agrupació d'Empresaris d'Ascendència Catalana (AEAC)
Santiago de Xile
Centre Català de Santiago de Xile
Santiago de Xile
Federació d'Entitats Empresariales d'Ascendència Catalana d'America
Santiago de Xile
Centre Català Viña del Mar
Viña del Mar

Xina

Catalan Association of China
Hong Kong

Edita:
l'Institut d'Estudis Històrics
Medievals de Catalunya

Direcció:
Jaume Bertomeu

Cap de Redacció:
Lluís Goberna

**Coordinació i
Disseny:**
Lluïsa Goberna

Webmaster:
Lluís Teruel

Consell de Redacció Col·laboradors:

Xavier Alcaraz
Bartomeu Bioque
Joan-Francesc Escriuella
Mª José Guivernau
Teresa Marc
Mª Lluïsa Pujol

Corrector:

Joan Anton Font

Redacció i Administració:

Av. Paral·lel, 98, esc.B entre.2a.
08015 BARCELONA
Tels. 93 442 78 88
Fax 93 441 97 01

E-mail:

estament@auna.com
www.cartulari.es.vg

Capçalera:

Copy-Art-Institut.

Impressió:

GAM Serveis Reprogràfics.

Dipòsit Legal: B-51863-01

Els articles signats són de la sola responsabilitat de l'autor i l'equip del Cartulari no necessàriament ha d'estar d'acord amb el contingut dels mateixos.

Editorial

Benvolguts amics,

*Tenim la pena de comunicar-vos la pèrdua d'un bon amic, un gran home, en **Ramon Balaguer i Miró**, membre de l'Institut. A l'interior trobareu una pàgina dedicada al nostre company.*

*Seguint amb el temari del nostre **CARTULARI**, en aquesta catorzena edició us presentem, com sempre, el recull dels actes desenvolupats en els darrers sis mesos.*

*Entre altres temes, trobareu en aquestes pàgines un ampli reportatge de l'**Antàrtida**, el **somni blanc**, un estudi sobre els **Templers** i un altre sobre un **Manuscrit d'origen català a la Biblioteca Vaticana**.*

*També hem visitat el **Monestir de Santa Maria de Vallbona** i la vila de **Guimerà**, a la comarca de l'Urgell. Amb un ampli reportatge a l'interior.*

*D'altra banda, teniu un reportatge sobre la clausura del 25 Aniversari de l'Institut i l'Estament, amb un sopar de germanor i presentació del **CARTULARI especial número 13**, que espero que sigui del vostre interès.*

*Tal com dèiem en anteriors editorials, és del nostre interès contactar amb els **Casals Catalans** d'arreu del món. Alguns ja ho fan. Manifestem el nostre agraïment al **Casal Català de Lausana**.*

*A l'interior trobareu la visita que l'Institut va fer al **Casal Català de l'Havana**, la **Societat de Beneficència de Natural de Catalunya** i, a **Mèxic D.F.**, el **Club de Empresaris Catalanes en Mèxic** i l'**Orfeó Català de Mèxic**.*

*En nom de tot l'equip de redacció del **CARTULARI**, us desitjo unes bones vacances estiuenques. I fins al proper desembre.*

Jaume Bertomeu i Julià

**INSTITUT D'ESTUDIS HISTÒRICS
MIEVALS DE CATALUNYA**

Aquest CARTULARI és el portaveu de l'Institut, de publicació semestral. És una entitat convenientment legalitzada i domiciliada al Cap i Casal de Catalunya, i que té per finalitat aplegar als afectats a la història medieval de Catalunya i altres activitats del nostre País.

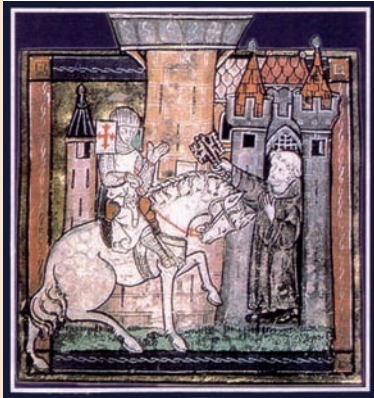
Amb el suport de:
Generalitat de Catalunya - Departament de Cultura

CARTULARI

DE LA CATALUNYA COMTAL

PORTAVEU DE L'INSTITUT D'ESTUDIS
HISTÒRICS MEDIEVALS DE CATALUNYA
NÚMERO 14

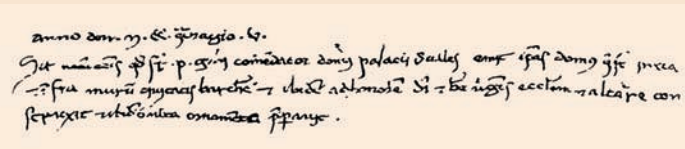
L'Orde dels Templers.....12

Alphonse Esquiros, representant del poble francès, va escriure el 1854 un resum sobre la història dels **Templers**, analitzant imparcialment tot allò relacionat amb aquest Orde i la seva sorprenent i sobtada caiguda.

La Biblioteca Vaticana.....16

Un manuscrit del segle XIII aparegut a l'arxiu de la **Biblioteca Apostòlica Vaticana** fa referència a la important **Casa del Temple a Palau-Solità**.

Monestir de Santa Maria de Vallbona22

Una vegada més, un nombre grup de l'Institut va fer una visita històrico-cultural per la ruta del **Cister**, al **Monestir de Santa Maria de Vallbona**.

Portada	1
Reial Monestir de Vallbona de les Monges.	
Casals Catalans	2
Relació dels Casals d'arreu del món.	
Editorial	3
Redacció i administració.	
Informa	5
Les nostres activitats.	
Sopar de Germanor	6
Presentació del CARTULARI número 13.	
Experiència musical	8
Al petit poble de Monells.	
Per a tu Ramon	9
Recordant a un amic.	
Curiositats	10
Perpinyà acull la Nit de Sant Jordi	19
La gala literaria més important de la Catalunya Nord.	
Sopar de Gala de l'Estament	20
A l'Hotel Roger de Llúria - Ritz Barcelona.	
Casals Catalans	38
L'Institut visita els Casals.	
Notícies	41

Foto portada de:
Lluïsa Goberna

Viatge a l'Antàrtida, el somni blanc30

Viatjar fins a l'Antàrtida és una de les experiències més extraordinàries i inoblidables que pot viure l'ésser humà. En el meu cas vaig arribar al quart continent més gran i el més fred del planeta en un creuer noruec -el **Knordkapp** de la companyia Hurtigruten- en el que em vaig sentir, salvant les distàncies temporals i tecnològiques, com una exploradora a punt de descobrir un món nou.

Informa

23 de desembre 2005

Sopar Nadalenc i de Germanor al restaurant " **La Fontana de l'Eixample**". Amb una exposició d'**Art Digital**, presentat per la pintora **Lluïsa Goberna** i posterior tradicional sorteig de regals.

22 de març 2006

Reunió del **Consell Suprem de l'Estament i Senat**, en el local social, per nomenar nous membres.

22 d'abril 2006

Acte de l'**Estament** d'Imposició de Condecoracions a Cavallers i Llaços a Madones. Còctel, Sopar i Ball de Gala a l'**Hotel Roger de Llúria - Ritz Barcelona**.

5 de maig 2006

Visita al **Monestir de Santa Maria de Vallbona de les Monges**. Posterior visita a **Guimerà**.

9 de maig 2006

Conferència del Senyor en **Bartomeu Bioque**, (Periodista i escriptor) a la **Biblioteca Pública Arús** de Barcelona, amb el títol "**ALQUIMIA EN EL ANTIGUO EGIPTO**".

11 de maig 2006

Conferència del Senyor n'**Àngel Gordon**, (Professor de control mental i vicepresident de l'**Associació Hispano-Egípcia**) a la **Biblioteca Pública Arús** de Barcelona, amb el títol "**FENÒMENS ESTRANYS A CATALUNYA**".

16 de maig 2006

Conferència del Senyor en **Bartomeu Bioque**, (Periodista i escriptor) a la **Biblioteca Pública Arús** de Barcelona, amb el títol "**LA ESPADA, símbolo de poder**".

11 de maig 2006

Conferència del Senyor en **Francisco José Velasco**, (Investigador i escriptor) a la **Biblioteca Pública Arús** de Barcelona, amb el títol "**LAS PROFECÍAS DEL FINAL DE LOS TIEMPOS**".

20 de maig 2006

Assistència d'una representació del **Consell Suprem de l'Estament** a la Cerimònia d'Imposició de Condecoracions, de la "**Orden de Caballeros de San Clemente de Sevilla**", a la Catedral de Sevilla.

**MERC@HARD
INFORMÀTICA**

MERCA - HARD, S.L.
Longitudinal 4, núm 22, Vestibul B
Tel. - Fax 93 262 70 18
Mercabarna - 08040 Barcelona
mhard@intercom.es

VENDA, REPARACIÓ I MANTENIMENT D'ORDINADORS
IMPRESSORES I MONITORS.

INSTAL·LACIÓ DE XARXES LOCALS.

INSTAL·LACIÓ DE PROGRAMES DE COMPTABILITAT,
GESTIÓ COMERCIAL I TPV.

INSTAL·LACIÓ I ACTUALITZACIÓ D'INTERNET.

CREACIÓ I ACTUALITZACIÓ DE PÀGINES WEB.

VENDA D'ACCESORIS I CONSUMIBLES

Clausura del

25 ANIVERSARI de

Per Lluís Goberna

El 23 de desembre de l'any passat i en els magnífics salons de "LA FONTANA DE L'EIXAMPLE" vam celebrar l'acabament d'actes del 25 ANIVERSARI de les dues entitats.

SOPAR de GERMANOR i presentació del CARTULARI ESPECIAL n° 13

Érem més de 60 persones que, amb alegria i emoció, ens vàrem reunir per a una celebració tan emotiva. El sopar va ser magnífic, com també ho va ser l'esplèndid i selecte aperitiu servit en un saló annex, on vàrem poder gaudir alhora d'una **exposició d'art digital, obra original de na Lluïsa Goberna**, que va ser molt ben acollida per tots els assistents.

Exposició d'art digital

Per al tradicional sorteig, entre d'altres esplèndids regals, hi havia quadres cedits pels membres de la **UNIÓ D'ARTISTES**, que també forma part de la nostra associació, juntament amb els amics de la **HISPA-NO-EGÍPCIA**.

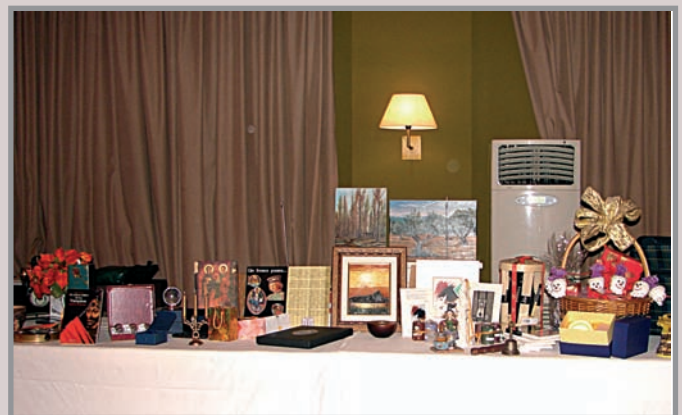

Després de diversos parlaments i del repartiment de Diplomes Honorífics a diferents membres de l'Institut, va començar el sorteig dels molts obsequis que, com que seria molt llarg d'enumerar-los tots, només n'esmentem uns quants de representatius: **un magnífic fresc d'art romànic, una càmera antiga de cinema (una joia de col·leccionista) i una esplèndida panera de productes nadalencs.**

Per últim vam fer la presentació i lliurament d'un magnífic **CARTULARI ESPECIAL 25 ANIVERSARI**, amb un considerable increment de pàgines, amb un format molt atractiu de llegir i un nombre de reportatges de recerca i investigació que creiem prou interessants.

De matinada i després de diverses intervencions que donaren més relleu a l'acte amb els seus discursos, vàrem posar fi a un emotiu **25 ANIVERSARI**.

Experiència musical

Per Teresa March

Racó de Monells

A primers del mes de març vaig tenir la visita d'uns familiars a la casa de **Palafrugell**. Una trucada inesperada va canviar una mica els plans previstos.

Era la Maria, una dona encantadora. La curiosa història de com la vaig conèixer us l'explicaré en una altra ocasió. Ens convidava al concert que al dia següent, al vespre, oferiria el seu fill, músic de guitarra i flauta travessera.

El lloc, l'acollidora sala de l'**Hotel Hostalet 1701**, al petit poble de **Monells**, un indret màgic on sembla que el temps no hagi passat.

Vam gaudir de la destresa a la guitarra de **Sebastià Gutiérrez**, de la qualitat i simplicitat de **Bàrbara Liynn** i de la tendresa i sensibilitat del fill de la nostra amiga, **Ignasi Henderson**.

Ignasi Henderson

Tenint en compte la dificultat de l'Ignasi de no poder seguir una partitura degut a la seva ceguesa, el syrinx per a flauta sola de **Claude Debussy** va sonar senzillament celestial.

Seguidament, ens van servir un deliciós vi blanc acompanyat d'elaborades tapes i vam tenir l'ocasió de saludar l'Ignasi i fer un intercanvi d'impressions amb els assistents.

Els meus familiars, que no s'esperaven una vetllada tan especial, van marxar amb molt bon regust de la seva passejada pel Baix Empordà.

Des d'aquí vull agrair a la Maria la seva trucada. Gràcies a ella, durant temps continuarem gaudint de la memòria d'uns moments irrepetibles.

Sebastià Gutiérrez

Bàrbara Liynn

Per a tu Ramon

M'hauria estimat molt més no haver de dir mai aquestes paraules, el cas és que crec que al Ramon li hauria agradat que ho fes i jo mateixa tenia la necessitat de dir-les públicament.

En primer lloc, us dono les gràcies a tots pel vostre suport i el vostre amor. Gràcies a tots vosaltres el Ramon s'ha sentit molt estimat en els últims mesos de la seva vida, ell no parava de dir-ho i jo us ho transmeto en nom seu.

Des de final de juliol passat al Ramon se li va concedir una pròrroga de la qual el passat cap de setmana va jugar el temps de descompte i el final. Aquesta pròrroga li va servir per adonar-se de quanta gent l'estimava, de descobrir sentiments i emocions noves, de viure intensament el temps que li restava, de gaudir del reconeixement als seus anys de feina, de poder deixar les coses de manera que ara la Carme tingui els mínims problemes possibles.

La seva il·lusió per la casa de Palafrugell era desbordant, quan arribava a L'Empordanet li canviava la cara, i va estar com deia ell mateix, feliç i content quan el Lluís i jo vam comprar una casa ben a prop de la seva..

Sabeu que gaudia com un nen petit amb la seva màquina fotogràfica a totes les reunions i sortides, sabeu que només calia demanar-li una cosa perquè, si podia, la fes. Tots sabem com era, per això estic convençuda que avui no s'ho ha volgut perdre i està aquí amb nosaltres, tots ho sabem, la Carme més que ningú, que l'amic Ramon s'apuntava a un "bombardeig"...

En el seu nom us dic que us estimava de veritat i us torno a donar les gràcies.

Ramon, a mi personalment m'has deixat a deure algun mojito a La Bella Lola i un dinar a La Bisbal, també ens ha quedat pendent fer-nos socis de la penya Barcelonista de Palafrugell, al damunt, m'has deixat penjada amb els fascicles i ara me n'hauré d'encarregar jo. Però com estic segura que algun dia ens retrobarem, ja passarem comptes, no et pensis que ho oblidó...

Com vaig escriure al llibre de condol:

He tingut la sort de conèixe't, el goig de ser amiga teva i el privilegi d'acompanyar-te fins al final, no es pot demanar més.

Que trobis la Llum i la tranquil·litat, saluda a George Harrison, a John Lennon i prepara una bona festa per rebre'ns quan sigui la nostra hora.

Tots t'estimem.... a reveure Ramon.

Teresa Marc

Cal remarcar que el sopar de l'Estament del passat 22 d'abril va cobrar una importància rellevant per a molts dels que hi vam assistir. Va ser l'última vegada que vàrem poder gaudir de la companyia del nostre estimat amic en Ramon Balaguer i hem volgut que en quedi el testimoni gràfic, com a record, d'aquest acomiadament.

CURIOSITATS

Una vegada més us fem ressò d'alguns dels Mercats Medievals de diferents indrets de Catalunya. Alguns ja porten molts anys amb aquesta activitat, altres s'han anat afegint veient l'èxit d'aquesta iniciativa dels Ajuntaments i Associacions de diferents poblacions, que permet passar un bon cap de setmana rememorant costums antics i alhora gaudint d'uns bons productes artesanals i sobretot gastronòmics.

Ripoll va celebrar l'agost de l'any passat la 26ª edició del Mercadal del Comte Guifré. La capital del Ripollès es convertí en un mercat medieval. Més de 40 artesans oferiren els seus productes i fins i tot s'hi podia veure un domador de serps, un faquir amb un espectacle de foc i diferents números d'acrobàcia. Una taverna i una khaima, per fer una degustació de te, músics i diferents activitats per fer gaudir a grans i petits. **Aquests propers 11 i 12 d'agost tornarà una nova edició d'aquest cultural i festiu Mercadal.** Informació: www.ajripoll.org

Mercat Medieval de Guimerà

El Mercat Medieval de Guimerà també va acollir aquest any passat la seva 11a edició viatjant al segle XIII, per rememorar el privilegi atorgat per Jaume II a la vila. A més del mercat de productes artesans i antics oficis i després del pregó a la plaça Major, s'hi van poder veure entre d'altres espectacles, representacions de teatre, un torneig medieval i com a col·fó, **un espectacle pirotècnic a la vora del riu Corb.** Inf: www.guimera.info

La Fira Medieval d'Oficis de Súrria va complir també el passat 2005 la seva quarta edició. Els antics carrerons,

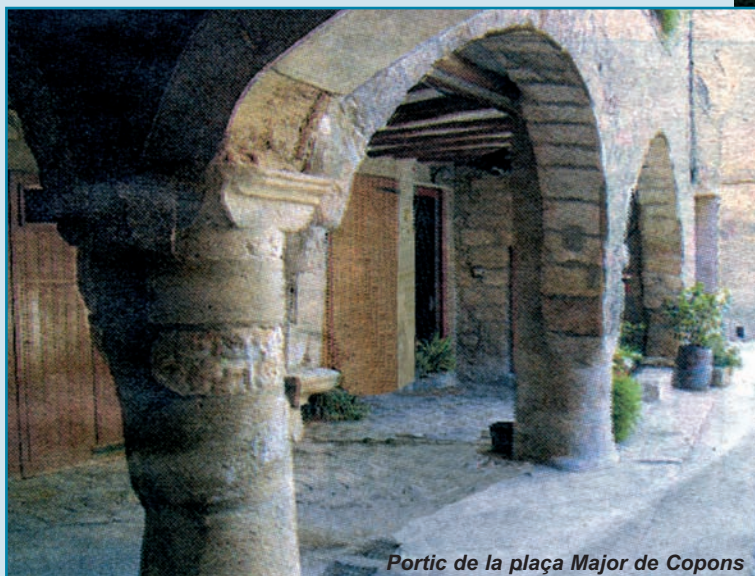
pòrtics i arcades del seu **Poble Vell** van acollir alhora escrivans i endevins, així com la reconstrucció d'unes sòrdides masmorres de l'Edat Mitjana i, per recordar la ruta de la sal, es podia visitar també una antiga mina de sal. **A part de gaudir de les magnífiques vistes del camí de ronda, es pot veure dalt del turó l'antic castell que data del segle X.**

A Copons, localitat de l'Anoia, també se celebra una festa semblant. La Festa dels Traginers, que rememora els antics transports. Aquí ens situem en una època més avançada, al **segle XVIII**, quan a arrel del nombrós comerç i transport Copons es va convertir en eix important de la ruta comercial de carros amb mercaderies, des de Catalunya cap als mercats peninsulars. **A la Festa es recrea aquella època d'esplendor.** S'hi poden veure exposicions de carros, un concurs d'arrossegar càrregues i di-

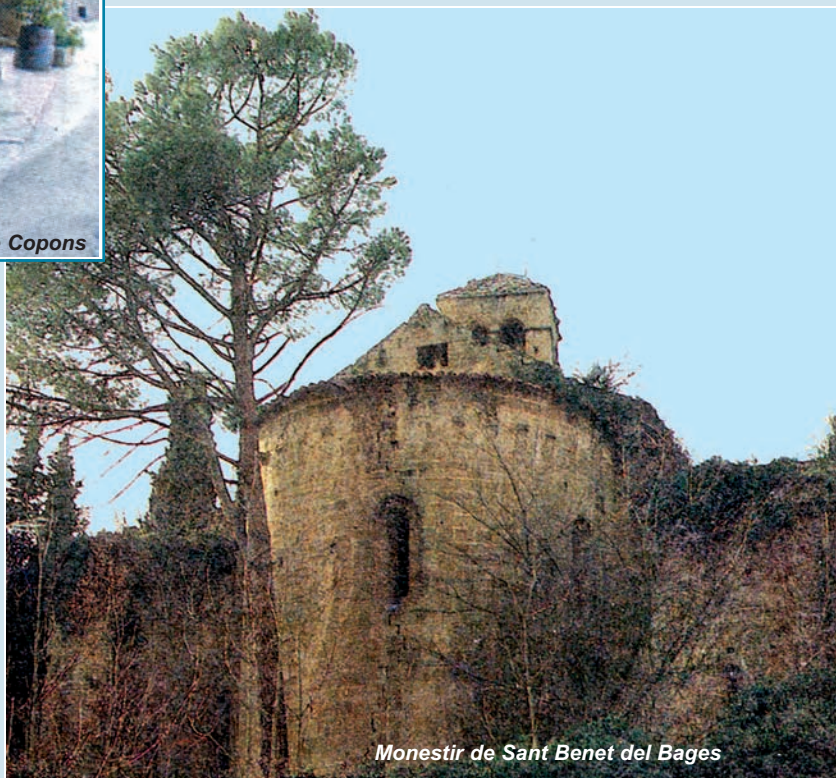
Racó de Súria

ferents recreacions històriques d'aquella època. Aprofitant la visita es poden veure tot passejant pels seus antics carrers empedrats, residències nobles, de l'època medieval, decorades amb dovelles blasonades. Inf: www.copons.diba.es

Portic de la plaça Major de Copons

En el **Monestir de Sant Benet del Bages**, del **segle X**, en el terme municipal de **Sant Fruitós del Bages**, s'estan portant a terme unes obres per convertir el cenobi en un **complex lúdic-cultural**. Unes obres que es creu que estaran acabades pel volts de la primavera del 2007 i que el convertiran en un dels centres turístics més importants del país. **Durant la restauració de l'església ha sortit a la llum una cripta romànica, fins ara amagada darrera de la decoració barroca.** L'església es convertirà en un autèntic museu, únic a Catalunya, perquè es podrà veure, degut a la recuperació i conservació dels diferents elements que s'han mantingut com eren en els seus orígens, l'evolució de mil anys d'història.

Monestir de Sant Benet del Bages

Recopilació i extractes de diverses fonts que parlen de la història del nostre país.

**INS[®]
TECO**

**INSTITUT DE TÈCNiques DE LA
COMUNICACIÓ ORAL**

JOAN PANADÈS

Professor d'oratòria

**Cursos, Seminaris i Classes Particulars de:
EXPRESSIÓ ORAL, VEU, TÈCNiques DE REUNIONS I PRESENTACIONS**

Balmes, 74 - pral. 2a.
08007 BARCELONA - Tel. - Fax 93 488 16 48

BREU ESTUDI SOBRE L'ORDE DELS **TEMPLERS**

ALPHONSE ESQUIROS, REPRESENTANT DEL PÒBLE FRANCÈS, VA ESCRIURE EL 1854 UN RESUMI SOBRE LA HISTÒRIA DELS TEMPLERS, ANALITZANT IMPARCIALMENT TOT ALLÒ RELACIONAT AMB AQUEST ORDE I LA SEVA SORPRENENT I SÒBTADA CAIGUDA. AQUEST RESUMI CONSIDEREM QUE IL·LUSTRARÀ ADIENTMENT SOBRE EL PROCÉS AL QUAL FOREN SÒTMESOS ELS CAVALLERS TEMPLERS.

Recerca i recopilació
Per Ma. José Guivernau

Van ser les enormes riqueses dels **Templers** les que van despertar la cobdícia de sobirans i Papes, i és al desig d'apoderar-se dels béns del Temple al que és precís culpar en relació amb els primers atacs llançats contra l'**Orde** i les calúmnies que es van difondre per destruir-lo.

La història no dona altres motius a la conducta del **Papa** i de **Felip IV "el Hermoso" de França** envers els **Templers**. Cal reconèixer que l'Església mai no s'ha mostrat insensible a la possessió dels béns temporals, i el poder monàrquic no li cedeix, ni tan sols avui dia, en avarícia; però, fins i tot en un segle de barbàrie, la cobdícia més gran no hauria estat palanca suficient per allò que es dugué a terme si el doble principi d'autoritat no hagués trobat els mitjans de recolzar-lo sobre uns càrrecs gravíssims. I són aquests càrrecs els que s'ignoren.

El segle XVIII va mostrar un gran entusiasme i compassió per la memòria dels **Templers**. L'escola de Voltaire va aromar amb els honors del martiri tots aquells sobre els quals l'Església va desencadenar els furors del braç secular.

Els costums dels Templers van ser objecte de les acusacions més greus. És clar que els religiosos, la vida dels quals transcorria en campanya, havien d'unir a les pràctiques del seu Orde tota classe de vicis i mals costums. És conegut l'antic proverbi: "**Beure com un Templar**". Però aquest costum, inseparable de la professió de les armes, l'Església l'havia tapat pietosament amb el silenci i fins i tot amb la seva estima, en tant que els **Templers** es van limitar a defensar els interessos dels cristians contra els infidels.

D'altra banda, s'ha de reconèixer que per molt irregular que fos la conducta dels **Templers**, el desordre no fou culpa d'ells sinó de les institucions que l'Església i la **Santa Seu** havien aprovat. A causa de la seva aliança amb el principi d'autoritat, l'Església s'havia condemnat a fer ús de la força. La creació dels ordres militars va ser una conseqüència d'aquest pacte.

L'existència de monjos-soldats no és nova en la història. A Roma gairebé no se separaven aquests dos oficis: la llança i l'altar; però una aliança que sembla natural en un cert ordre de fets en què la vida civil, com a Roma, està abraçada al culte, es converteix en una aliança monstruosa quan la religió i la política no s'armonitzen totalment entre si.

I per més que ho intentés, l'Església no aconseguí esborrar el contrast que subsisteix entre les seves doctrines i l'ús de la força material. Que els monjos-soldats creguessin que tenien dret a sacrificar amb unes mans tant més pures com més tacades fossin de sang, estava ben vist per la **Santa Seu**, davant de les seves divinitats ferotges.

Però en les societats cristianes, *com es pot associar el caràcter religiós a l'esperit salvatge de la guerra, a aquells costums relaxats i brutals, que constitueixen la carrera del militar?* Tireu d'espasa en nom de qui va dir: **"Torna l'espasa a la seva vaina"**.

La institució dels Templers va seguir en els seus progressos la marxa de totes les societats humanes. Els pobles fan la guerra per destruir: **Hèrcules**; després la fan per adquirir: l'expedició dels argonautes: **Jàson**.

En llatí, la mateixa paraula significava primitivament batre's i robar: latrocinari; la guerra, en efecte, no és més que l'afany d'apoderar-se dels béns de l'enemic; en l'organització de tots els conqueridors famosos sempre ha bategat un fons de lladronici. Per això no hi ha que sorprendre's que els Templers, el valor dels quals ningú no va posar ni posa en dubte, arribessin a acumular unes riqueses molt considerables.

Enaltir la santa espasa fou primer la tàctica de l'Església i l'Estat, que veient en els **Templers** homes de coratge, soldats valerosos, esperaven servir-se'n per assolir els seus fins polítics; per bé que molt aviat l'espasa es va fer tan forta i ben templada que va atemorir el papat i els monarques. Aleshores, decidiren eliminar-la.

El que queda per cercar, allò que els historiadors no han dit, és la natura del misteri, impenetrable fins ara, que va motivar la destrucció de l'**Orde**. És necessari enfrontar-se als fets: aniquilar una associació alhora religiosa i guerrera, que es fonamentava en les seves riqueses i en la seva espasa, no era una empresa fàcil. Per dur-la a terme calia que el **Papa** i el rei de França, **Felip IV "el Hermoso"**, reconeguessin que existia un greu perill, o sigui que els **Templers** amenaçaven amb les seves doctrines l'ortodòxia o la constitució política de l'Estat.

I sobretot... existia un secret? És difícil dubtar-ho, ja que la majoria de les deposicions estableixen, en efecte, que sota el vel de les pràctiques comunes a les altres societats religioses, els **Templers encobrien un misteri que no pertanyia al seu Orde**, i així ho expressa **Raül de Presles**:

Retrat de Felip IV "el Hermoso".

"Quan vaig ser a Laon, vaig sentir un gran afecte pel prior templer d'aquesta població, anomenat germà Gervasi de Beauvais. Sovint el vaig sentir dir, fins i tot en presència d'altres i més de cent vegades, quatre, cinc o sis anys abans de la presó dels Templers, que a l'Orde hi havia quelcom de tan singular i secret que abans es deixaria tallar el cap que revelar-lo; que a més hi havia en el Capítol General un altre punt secret tan important que si per ventura el seu amic de Presles o el mateix rei el veien, els germans reunits en comunitat els matarien sense el més mínim remordiment. De vegades també vaig sentir dir al germà Gervasi que posseïa una certa quantitat d'estatuts de l'Orde que ensenyava als estranys, però que en tenia una altra que no mostraria ni per tots els béns de la Terra."

Se sap que en el procés s'acusà els **Templers** de practicar la sodomia, com a pràctica pseudo-religiosa. Podria ser aquest un dels secrets?

El que sí es desprèn de les paraules de Raül de Presles és que el Temple era una societat secreta.

La revelació del misteri dels Templers, ja que de misteri n'hi ha, fou portada a terme per falsos germans. Dos cavallers del Temple, condemnats a cadena perpètua, un per heretgia, l'altre per diferents delictes, van declarar el secret de l'Orde als ministres del rei.

Generalment, de les presons surten les veus dels delators. L'atracció de la llibertat obra en aquests casos sobre els esperits baixos per treure a la llum la revelació dels complots que existeixen, sovint per suposar que ni tan sols existeixen.

El monarca, a qui, des de molt de temps enrera, les riqueses del Temple despertaven sentiments de gelosia i inquietud, veié, amb gran alegria secreta, un excel·lent pretext per arrabassar-los els béns que els conferien força i per arrencar de les mans d'aquells heretges l'espasa que començava a combatre la seva.

És probable, tanmateix, que aquest secret, sobre el qual totes les històries guarden silenci, fos d'una natura tal que despertés en el cor reial negres sospites sobre les intencions dels **Templers**. El descobriment d'aquesta confabulació contra la seguretat de l'**Església i de l'Estat** va ser silenciada durant algun temps. El rei va parlar d'això secretament amb el **Papa**. En efecte, era necessari un acord entre els dos grans poders que en aquells temps regien els destins del món, perquè gosessin atacar un **Orde** tan considerable com el dels **Templers**. El govern de l'Església no estava, segons sembla, menys amenaçat que el govern reial per la

natura de les revelacions fetes als ministres de **Felip "el Hermoso"**. Un historiador li fa dir al delator que aquell secret era *"de tanta importància que el rei n'obtingria més avantatges que de la conquesta de tot un regne"*.

Quan els **Templers** s'assabentaren de l'acusació que es formava en silenci contra ells, van presentar les seves queixes al cap de l'Església i van reclamar una enquesta.

El rei va témer que el **Papa** no es decidís i és probable que temés encara més una aliança dels **Templers** amb el **Soli Pontifici**. En efecte, hauria estat una política molt hàbil per a l'Església donar suport a les seves pretensions i interessos temporals en una força organitzada, com la dels **Cavallers del Temple**.

El monarca s'avançà a aquesta eventualitat mitjançant un cop d'efecte, que fou aconsellat a **Felip "el Hermoso"** per part del seu propi confessor, el germà **Imbert**, dominic i inquisidor de França.

Es diu que alguns **Templers**, advertits dels dissenys del sobirà, es disposaven a treure els seus béns de França i evadir-se del país quan els arrestaren.

Si, como és gairebé segur, els **Templers** tenien un estatus polític, una directriu, un objectiu, hem de preguntar-nos allò que llur intervenció, unida a la potència de la **Santa Seu** o

a les empreses dels infidels, haurien significat de canvi en els afers d'Europa.

Les circumstàncies de la seva detenció són testimoni del temor que aleshores inspiraven els **Templers** al govern de França. El rei va enviar missives secretes a tots els alcaldes i senescals del regne, amb prohibició, sota pena de mort, d'obrir-les abans del dia assenyalat. Aquelles missives contenien l'ordre d'armar-se, d'arrestar tots els **Templers** del districte, i de conduir-los, amb una guàrdia segura, a les fortaleses adequades. **La voluntat del rei es complí el 13 d'octubre de 1307.** ☐

Jacques de Molay, últim Gran Mestre del Temple, segons un gravat antic.

H. DE J. PANADES S. L.

CASA FUNDADA EN EL 1900

*FLORS, PLANTES,
ARTICLES DECORACIÓ,
ORNAMENTS NADALENCES,
ACCESORIS DE FLORISTERIA.*

*C/.ESGLÉSIA, 18 08780 PALLEJÀ
T.I FAX 936633055 BARCELONA*

www.hjpanades.com

www.barrinet.net/hjpanades

info@hjpanades.com

**ASOCIACIÓN DE
PARAPSIKÓLOGOS
DE CATALUNYA**

ÁNGEL GORDON

- Profesor de control mental y cultura psíquica
- Hipnólogo
- Musicoterapeuta

93 459 22 55

08009 BARCELONA

Av. Diagonal, 329, 3º 2ª

Fax: 93 459 24 05

www.paginasamarillas.es

ADMINISTRADOR DE FINQUES

FINQUES CLARAMUNT

Administra, lloga, ven.
Gestió i inversió immobiliària.
20 anys al vostre servei.

C/. Prats de Molló, 10

Telf. 93 201 85 16 Fax 93 200 90 09

08021 - BARCELONA

LA BIBLIOTECA VATICANA

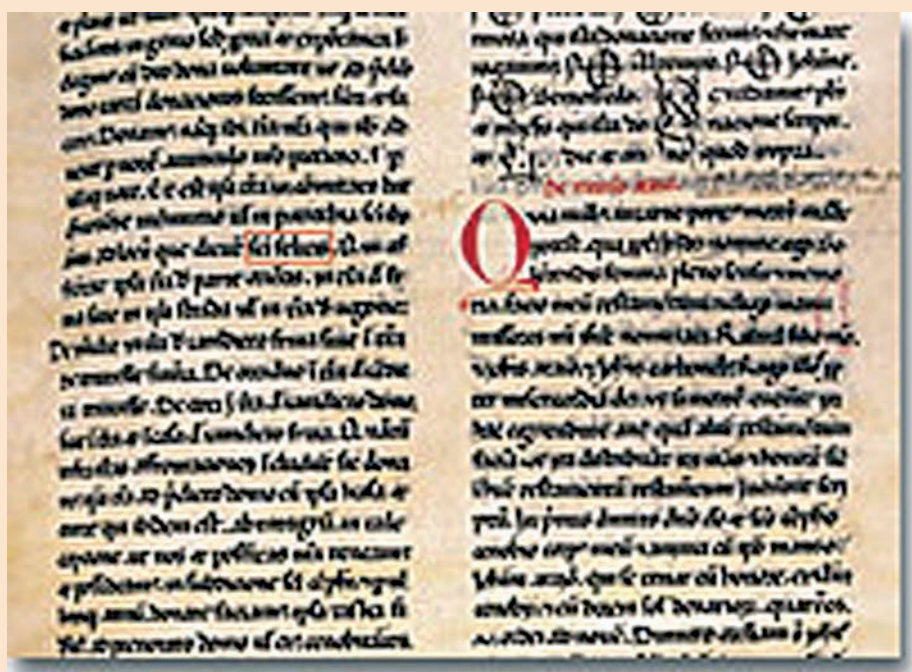
D'ORIGEN CATALÀ

Per Xavier Alcaraz

UN MANUSCRIT DEL SEGLE XIII APAREGUT A L'ARXIU DE LA BIBLIOTECA APOSTÒLICA VATICANA FA REFERÈNCIA A LA IMPORTANT CASA DEL TEMPLE A PALAU SOLITÀ.

ESTUDI DEL DOCUMENT

Manuscrit del Vaticà

MS. Vat. Lat. 3547 és la referència dels catàlegs del manuscrit de l'Arxiu de la Biblioteca Apostòlica Vaticana per identificar un gros volum de 195 folis, de pergamí, escrit per les dues cares. El format del foli és de 19,5 X 30cm. Fins aquí, una notícia tècnica que pot interessar a historiadors i recercadors.

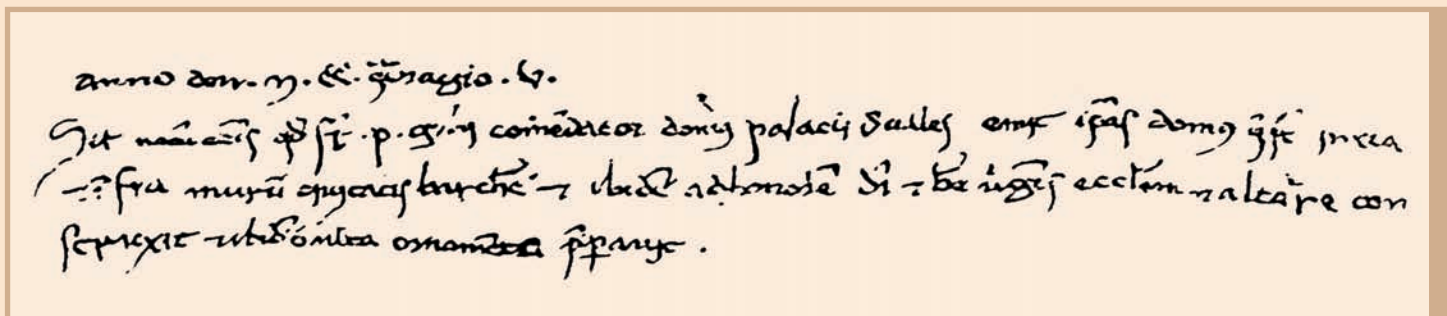
Només obrir el gros volum, abans d'arribar als folis escrits amb el contingut del còdex Vaticà topem amb quatre ratlles escrites amb les paraules **Palacio Vallès**. És un fet conegut que el mot, en **llatí medieval**, vol dir **Palau Vallès**. És justament l'estudi d'aquelles ratlles inicials l'objecte del present escrit del qual acabem de llegir-ne la part introductòria. Tot l'escrit que ens ocupa es

reduïx a **quatre ratlles**. Les presento alineades de la mateixa manera que ho fa el manuscrit.

Anno domini MCC quadragessimo.V

Sit notum cunctis quod FR. P. G...?niç Comendador domus Palacio Vallès emit pisos domos que sunt intra

Et infla murum civitatis Barcinone et ibiden ad homoren dei et beate virginia eclesiad et altare con Stucxit et ibiden (m) ultra ornamenta preparavit

Text que fa referència a Palau del Vallès

Al començament del còdex, el manuscrit Vaticà parla de **Domus Palacio Vallès**. Observem, com la notícia de la **Casa dels Templers a Palau** i del seu comanador es troba a l'interior d'aquestes quatre petites ratlles escrites en el foli de guarda a l'inici del còdex. Són l'única referència a **Palau del Vallès i els Templers** en tot el manuscrit. La inscripció es troba al costat d'una cara del foli. És de lletra diferent, d'època més recent que el de l'escriptura del còdex, que és d'uns vint anys anterior, i sembla correspondre a la data en què s'hi afegiren les quatre ratlles, el 1245.

És evident que es tracta d'unes lletres afegides al còdex-litúrgia per a l'ús del culte, totalment alienes al seu contingut. Un text no del tot llegible, del qual és possible extreure certa informació a través d'una detinguda anàlisi.

A la primera ratlla hi llegim sense dificultat la data del document: L'ANY 1245.

A la segona ratlla, les inicials P. i G. són una valuosa aportació que permet identificar la persona que en aquell moment estava al davant de la Casa del Temple a Palau del Vallès. Pels documents de l'època deduïm amb certesa que es tracta de Pere Gil. Per les mateixes fonts consten actuacions de l'esmentat comanador que cal assenyalar per la seva importància.

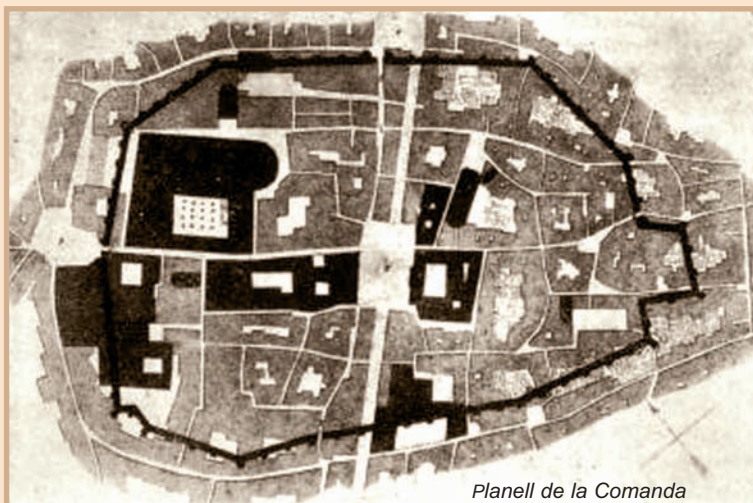
El 25 de maig del 1246- noteu que es tracta només d'un any després de la data del 1245- en un acte de concòrdia entre el **Bisbe i el Capítol de Barcelona i els Templers** sobre el litigi de la construcció d'una església a la ciutat, no hi figura a l'hora d'atorgar l'escriptura el **Comanador de Barcelona** i sí, **Pere Gil, Comanador de Palau Vallès**. Això fa pensar a **Miret i Sans** que no en prenia el títol sinó el **Comanador de Palau Vallès**, la qual cosa permet explicar millor les actuacions de **Pere Gil**, que semblen anar més enllà de les atribucions de responsable d'una casa de l'Orde. El veiem actiu en la compra de cases i edificant a la ciutat, actuacions que de manera clara el nostre document dóna per fet que són obra de l'al·ludit comanador.

Pocs anys després, el 1249, el mateix **Pere Gil**, per raó del seu càrrec, cedeix a **Astruc de Tolosa** els drets del **Temple** a cobrar l'assignació dels rèdits dels **molins reials del Llobregat al batlle de Barcelona**. És cert que l'**Orde del Temple** ja tenia **Casa a Barcelona l'any 1150**, el que no és tan clar és si ja tenia categoria de comanda definitiva abans del segle XIII; hi ha un seguit de fets que avalen la dèspota negativa.

En qualsevol cas, és més que una suposició que els poders del **Comanador Pere Gil** sobrepassen els que li corresponen com a cap de la **Casa de Palau del Vallès**.

Del seu protagonisme ja en trobem testimoni en un document de l'any 1239 en el qual consta com a propietari d'un molí que l'**Orde té a Barcelona** i que ell arrenda per un any a J. Gras. No es pot precisar la durada del seu mandat com a comanador d'aquesta casa, però consta que encara ho era l'any 1255, moment que ven una vinya; **Pere Gil** hi figura com a comanador de la **Casa del Temple a Palau del Vallès**.

El mateix any, en un altre document, pren el títol de comanador de Barcelona. Per als estudiosos pot resultar interessant que a la ratlla segona de l'escrit que comentem hi ha les inicials de Pere Gil. Però la veritat és que en els documents de caire més jurídic el nom i el cognom hi són escrits en llatí "Petrus Egidii."

Del poder de l'Orde del Temple a Catalunya n'és testimoni més important l'acta del **Concili Provincial Tarraconense de l'any 1243**, època del nostre document. Entre els signants de les actes, a més dels **Bisbes de Catalunya** que hi assistiren, hi consta **Fr. R. Serra magistri militae Templi**, nom que torna a aparèixer en altres actes de Concilis de l'època.

Tenim, doncs, que l'any del Senyor 1245, és a dir, segons el calendari actual amb referència al naixement de Crist, com ja sabem, era comanador de Palau del Vallès l'Estament Fra Pere Gil.

L'explicació que sembla més lògica per justificar aquestes ratlles de mà de l'escriptor que les hi estampà és suposar que, en aquell moment, el còdex manuscrit era propietat de la **Comanda de Palau Vallès**.

No saben si va entrar a la casa a través de donació o de venda. El cert és que per les característiques del còdex el seu cost havia de ser elevat, però és igualment cert que la **Casa dels Templers de Palau del Vallès** era rica en béns. Cal destacar que fou un llibre encarregat per ell a algun escriptor catedralici o monàstic.

De l'anàlisi interna del llibre és fàcil adonar-se que no hi ha res que el relacioni amb l'**Orde del Temple**. Són suficientment coneguts els primers destinataris: una comunitat de framenors.

La mateixa ratlla 2 i les dues següents ens assabenten de la funció administrativa del comanador.

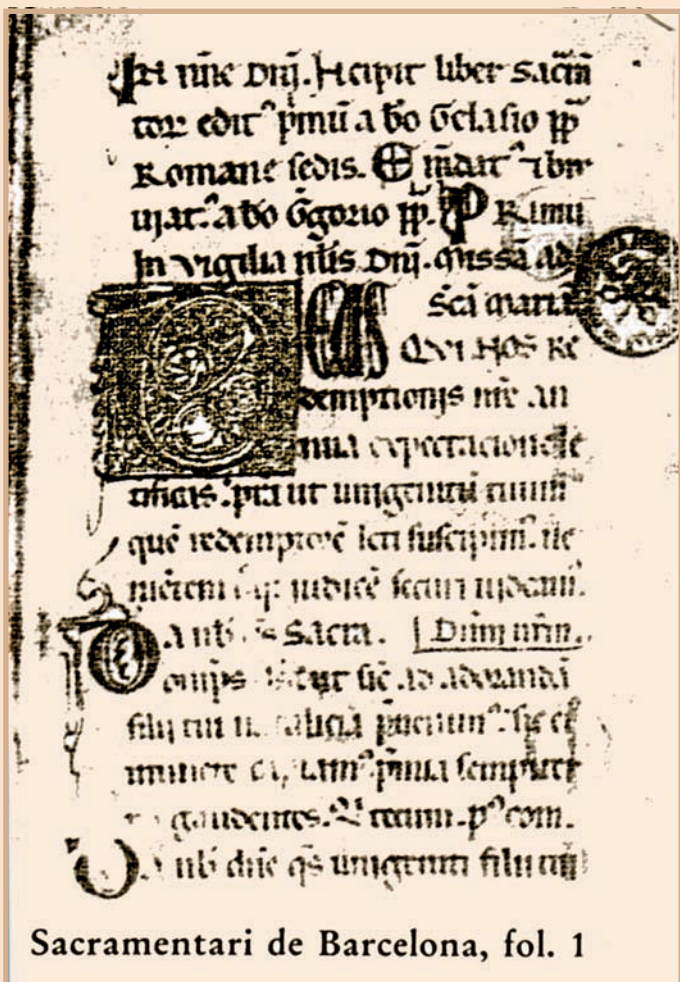
Sacramentari de Barcelona, il·lustració del fol. 81

Presenten a **Pere Gil** com el que comprà aquelles cases, no sabem a quines es refereix, situades, unes a dintre i altres a l'exterior de la **muralla de la ciutat de Barcelona**.

Les ratlles especifiquen que allà hi va fer construir una església i un altar en honor de la **benaurada Verge Maria** i el va ornamentar en gran manera.

Fins aquí el que es pot deduir de l'estudi del breu fragment analitzat. Pel que fa a l'estudi del còdex on es troba inserit, diguem només que és un llibre per a ús de la celebració de la missa de cada dia de **l'any litúrgic i del santoral**.

És un bon testimoni de la celebració secular a Catalunya, en perfecta sintonia amb l'actual. És el més ANTIC SACRAMENTARI -aquest és el seu nom tècnic- conservat de l'àrea geogràfica de Barcelona. Se'n perd el rastre al segle XVI i posteriorment apareix a la BIBLIOTECA APOSTÒLICA VATICANA, on avui és un dels seus manuscrits més preuats, que compta amb una edició crítica i amb el corresponent estudi.

Sacramentari de Barcelona, fol. 1

Bibliografia
Ajuntament de Palau-solità i Plegamans

Perpinyà acull la **SANT**

Per Joan Francesc
Escrihuela

NIT de JORDI

de literatura
catalana

Com cada any per l'abril, Perpinyà celebra la gala literària més important de la Catalunya-Nord: la Nit de Sant Jordi, organitzada per Òmnium Cultural de la demarcació nord-catalana. Enguany, en la seva XVII^a edició, el sopar de gala es va fer al Palau de Congressos de Perpinyà la nit del 29 d'abril.

L'acte fou presentat pel popular periodista de Ràdio Arrels i agitador cultural Nord-Català, **Pere Manzanars**. L'acompanyament musical va ser a càrrec de **Pere Figueres**, conegut cantautor de la plana del Rosselló, que animà el cenacle amb les seves creacions poètico-musicals. **A la cita van ser presents la plana major de la societat cultural, política i econòmica del País.**

Els guardons atorgats van ser: **Premi Francesc Català** de poesia, dotat per Òmnium Cultural, que va recaure a **Joan Mercader i Sunyer** per la seva obra, "Arrels Minvants", li va ser entregat per l'escriptora **Renada Laura Portet**, presidenta del jurat. Premi de Literatura Infantil, dotat per l'**Institut Font Nova** de l'**Ajuntament de Perpinyà**, que va ser per a **Elisa Mostazo i Comas**, li va fer a mans l'escriptor, **Pere Verdeguer**. El **Premi Joves Escriptors**, dotat pel **Consell General dels Pirineus Orientals**; en la categoria primària el va guanyar: "L'Auca dels Reis de Mallorca" de l'escola **Bressola de Sant Galdric de Perpinyà**, i, en la categoria de secundària "L'Auca del Comte Guifré" de l'escola de secundària **Comte Guifré**, també de Perpinyà. El **Premi Reportatge de Premsa**, dotat per la revista **El Temps**, fou per a **Ramon Jordi Faura i Labat**, pel seu article "El rugbi, una eina de catalanitat a la Catalunya-Nord".

L'**Institut Font Nova de l'Ajuntament de Perpinyà** va donar també dos premis més, lliurats pel seu president, **Jaume Roure**, tinent d'alcalde de la vila i per la regidora de cultura, **Virgínia Barre**: els premis van ser per al pintor **Sebastián Freire**, per la seva trajectòria artística, i, per al cantant **Pere Figueres**, per la seva contribució a la divulgació de la cançó Nord-Catalana.

Entre les personalitats del món de la cultura, de la política i de l'economia catalana que van assistir al sopar, cal esmentar la presència del Sr. **Apel·les Carod-Rovira**, representant de la **Generalitat de Catalunya**, del Sr. **Mercel Mateu**, vicepresident del **Consell General dels Pirineus Orientals**, del Sr. **Jaume Roure**, primer tinent d'alcalde de la **Vila de Perpinyà**, del Sr. **Joan Jaume Prost**, president de la **Federació d'Entitats Nord-Catalanes** i del Sr. **Jordi Fernández Cuadrench**, director de la **Casa de la Generalitat a la Fidelíssima Vila de Perpinyà**.

"Per acabar, només ens resta lamentar que el premi principal de la convocatòria literària, el Ramon Juncosa de narrativa, hagi quedat desert, en considerar el jurat que els originals presentats enguany no arriben al llindar de qualitat literària suficient que hom espera d'una manifestació com la nostra", va dir la presidenta d'Òmnium Cultural de la Catalunya-Nord, **Maria Barcons**, a la cloenda de l'acte, tot emplaçant els presents a tornar per a la **XVIII^a edició**, que s'esdevindrà al **Palau dels Reis de Mallorca**.

joanfranes@wanadoo.es

ESTAMENT DE CAVALLERS NOBLES DEL PRINCIPAT DE CATALUNYA

El passat 22 d'abril, vigília de Sant Jordi, va tenir lloc la Imposició de Condecoracions a Cavallers i Llaços a Madones.

La cerimònia es va celebrar als salons de l'Hotel Roger de Llúria - Ritz Barcelona.

Es va rebre als assistents amb un còctel de benvinguda, acabat el qual va començar l'acte d'imposicions als Cavallers i Madones. Després el Gran Mestre de l'Estament es va adreçar als assistents donant la benvinguda als nous membres i saludant als membres que havien vingut d'Eivissa, Palma de Mallorca i Sevilla.

Tot seguit es va servir el sopar en un confortable saló i després es van fer els brindis corresponents, amb un molt bon ambient. A les 12 de la nit i per commemorar la Diada de Sant Jordi, els Membres del Consell Suprem i Senat van obsequiar a totes les senyores presents amb una rosa vermella. Finalment, es va donar pas a un animat ball fins a la matinada.

Una vegada més, un nombrós grup de l'Institut va fer una visita històrico-cultural per la ruta del Císter, al Monestir de Santa Maria de Vallbona.

Santa Maria de Vallbona

Per Lluïsa Goberna

Vàrem comptar com a guia amb l'amic en **Bartomeu Bioque**, Acadèmic de l'Institut i membre de l'Estament, que ens va delectar amb unes interessants explicacions on es va fer palès el seu coneixement de la història i simbologia d'aquest magnífic monestir.

Acabada la visita vàrem anar a l'**Ajuntament de Vallbona**, on ens esperava l'alcalde, el Sr. en **Ramon Josep Marqués i Massana**. L'objecte de la visita era lliurar-li l'últim **CARTULARI**, en què sortia el reportatge de la magnífica col·lecció de càmeres de cinema de l'amic, en **Josep Mª Queraltó**. **Es dona la circumstància que el Sr. Queraltó és fill de Vallbona de les Monges i, aprofitant l'avinentesa, va fer entrega d'uns DVDs de la seva col·lecció a l'Ajuntament.** L'amic Queraltó ens va explicar durant la visita diferents anècdotes i records d'infància, junt amb informació i detalls interessants sobre la vila.

Marc va dedicar unes sentides paraules dedicades a l'amic Ramon Balaguer i tots plegats vam fer un brindis per a ell.

Posteriorment, vàrem anar a Vallfogona de Riucorb, a la Fonda "La Font de Fangara", on vàrem gaudir d'un excel·lent i complet dinar casolà. **Abans del postre vàrem viure un moment emotiu quan la nostra amiga Teresa**

El grup, davant l'Ajuntament, amb l'alcalde

Guimerà

Més tard ens vam dirigir a l'emblemàtica vila medieval de Guimerà, on qui va voler va donar una bona passejada (*això sí, de pujada*), pels seus carrers esglaonats. L'arquitectura és magnífica, plena de racons bellíssims, cases nobles amb portals antics, portes adovellades i finestrals gòtics, arcades, passos coberts i restes de muralles. Tot un passeig pel segle X. Va ser declarada conjunt històric-artístic el 1975.

Raons de Guimerà

Església de Sant Sebastià

Arribats a dalt, a l'església de **Sant Sebastià**, (*gòtica del segle XIV*), es pot admirar un bell retaule modernista de l'arquitecte **Josep Mª Jujol** (*deixeble de Gaudí*). Una mica més amunt encara, pujant a la torre de defensa del castell, romànica (*en runes*), vam arribar a la fi de la nostra passejada, des d'on s'albirava una magnífica panoràmica de la vila. Va ser un dia complet.

Retaule modernista.
Església
Sant Sebastià

Història del Monestir de Santa Maria de Vallbona

Per Bartomeu Bioque

Vallbona és un monestir que, com els de Poblet i Santes Creus, pertany a l'orde del Císter, si bé l'origen de la seva fundació és ben diferent. Vallbona no va néixer com a monestir cistercenc, sinó que va passar per diverses etapes abans d'incorporar-se a aquest orde.

La primera data que es té de Vallbona com a monestir és la de l'any 1153, en què la primera comunitat estava sota l'autoritat de **Ramon de Vallbona**, ermità que vivia en solitud a recer d'una cova i al voltant del qual s'havia format una colònia d'ermitans.

Més endavant, la comunitat *-que era mixta-* adoptà la **Regla de Sant Benet**. Fou regida pel mateix **Ramon de Vallbona** i per la superiora **Beatriu**.

Al voltant del 1175 els monjos es traslladaren al Montsant i les monges restaren soles a Vallbona.

El prestigi del monestir de Vallbona fou molt important durant l'Edat Mitjana, per l'amplitud de les seves propietats, pels monestirs filials que va fundar i per la categoria social de les monges que hi ingressaven, moltes d'elles procedents de la noblesa.

El segle XVI, i a causa d'un decret del **Concili de Trento**, on es disposava que els monestirs de monges no havien d'estar aïllats dels nuclis de població,

les monges de Vallbona donaren edificis i terres als habitants de Montesquiu perquè formessin un poble al voltant del cenobi i poder, així, restar en el mateix indret.

Neix Vallbona de les Monges (el celler, l'hospital de pobres i altres dependències són avui cases del poble).

cions. A més, en època de **Pere III el Cerimoniós** es formà la baronia de **Vallbona**, que proporcionà un important flux de diners per atendre les construccions gòtiques.

L'estil gòtic a Vallbona és present sobretot a l'església, el claustre i la sala capitular.

L'ESGLÉSIA

L'església monàstica es va acabar en estil plenament gòtic el 1275, quan s'hi traslladaren les despulls de la reina Violant d'Hongria, esposa de Jaume I. El creuer té una estructura romànica, però els arcs que els sostenen són ja apuntats, per la qual cosa cal considerar-los una obra de transició del segle XIII.

En l'últim tram de la nau principal figuren les armes de la casa **d'Anglesola**. Cal parlar aquí de la gran influència d'aquest llinatge, un dels més potents de la **Catalunya occidental**. **Blanca d'Anglesola fou una gran abadessa constructora i amant de les arts.** També al segle XIV, són destacats els abadiats de **Berenguera d'Anglesola i de Pinós (1348-1377)** de **Sibil·la d'Anglesola (1377-1379)** i de **Saurena d'Anglesola (1379-1392)** que culminen un segle XIV d'eclosió del gòtic, marcat per la tasca directiva de les abadesses de la casa **d'Anglesola**. **Fou el gran període d'esplendor de Vallbona.**

Sarcòfag de la reina Violant d'Hongria

El decret de Desamortització de Mendizábal, al segle XIX, pel qual tots els béns de l'Església passaven a ser propietat de l'Estat, suposà l'abandonament de la majoria dels monestirs. Malgrat això, la comunitat de **Vallbona** continuà al cenobi, encara que amb moltes penúries econòmiques. Així, podem dir que la vida monacal a **Vallbona** no s'ha interromput mai des de la seva fundació al segle XII.

L'estil gòtic a **Santa Maria de Vallbona** correspon a l'època de màxima esplendor social i econòmica del cenobi. Al segle XIII el monestir ja gaudia de prestigi dins la reialesa, el papat i la noblesa del país, en un moment en què la comunitat era cada cop més nombrosa, però fou al segle XIV que experimentà una efervescència constructiva, reflex d'una reorganització interna i externa de l'economia monàstica.

Vallbona rebé la protecció del **Comtes d'Urgell**, fou el lloc escollit com a sepultura per als "**familiars**" i amics del monestir a canvi de substancioses dona-

Aquest gran cimborri -únic a Catalunya- ja fou restaurat per la Mancomunitat de Catalunya el 1992, i després d'una contínua degradació ha estat novament restaurat i consolidat l'any 1999.

A la intersecció del creuer amb la nau única del temple s'alça un gran cimborri-llanterna octagonal que és, tal volta, la joia del temple i, potser, del monestir. És un bellíssim element del més pur i refinadíssim estil gòtic vallbonenc, una obra acabada durant l'abadiat d'**Elisenda de Copons (1340-48)**, pròxima familiarment a l'abat de **Poblet, Ponç de Copons**.

Claustre

Vallbona visqué encara un període de relativa esplendor, cosa que permeté completar-ne el claustre, abans de veure's sacsejat per les greus crisis que va patir a l'època moderna.

LA SALA CAPITULAR

La sala capitular és molt important en la vida monàstica cistercenca -és el lloc on es votaven i s'elegien les abadeses i on cada dia, com estableix la regla de **Sant Benet**, se celebrava una reunió claustral-, té a **Vallbona** un emplaçament excepcional. De planta rectangular, és una sala molt elegant. La seva porta d'accés, de grans dimensions, presenta una rica tra-

EI CLAUSTRE

Es va començar a construir al segle XII, simultàniament amb l'església monàstica, i és de planta trapezoidal. Únicament la galeria nord d'aquest espai és plenament gòtica. De les quatre claus de volta, a més del senyal del llinatge dels **Anglesola**, destaquen les armes dels **Timor**.

En aquesta ala gòtica s'obre una petita capella del segle XV, d'estil gòtic flamíger, dedicat a **Sant Cristòfol**. Encara conserva la policromia original.

La galeria oest correspon als abadiats pertanyents a la casa de **Caldes: Blanca de Caldes (1422-46) i Aldonça de Caldes (1455-68)**.

Al segle XV, en plena crisi de la baixa Edat Mitjana a Catalunya, Santa Maria de

Claustre

ceria calada, sota un arc ogival. Dóna a la galeria nord del claustre.

Fou edificada sota el abadiats de la casa d'**Anglesola** al segle XIV. Es compon de dos trams coberts amb volta gòtica de creueria, amb dues notables claus de volta: una representa l'**Agnus Dei** i l'altra, uns entrellaçats geomètrics que dibuixen l'estrella de **David**.

Hi ha diverses lloses sepulcrales d'abadeses sebollides en aquesta sala capitular, tal com estableixen les normes cistercenques. En total se'n conserven onze, algunes de les quals dels segles XIV i XV.

Sala Capitular

Lloses sepulcralcs d'abadesses. Sala capitular

HISTÒRIA D'UNA REINA

Violant d'Hongria: fou molt bella dona, i bona i agradable a Déu i al seu poble, lloança remarcable de la figura d'aquesta muller de **Jaume I**, vinguda de lluny i estimada per la gent del país que l'havia rebut com a reina.

Violant d'Hongria era filla d'**Andreu II d'Hongria** i de **Violant de Courtenay**, néta de l'emperador de **Constantinoble**. Es casà amb **Jaume I**, l'any 1235, quan devia tenir uns setze anys -es portava amb el rei més de deu anys. **Violant tingué quatre fills i cinc filles. Va morir l'any 1251, quan devia tenir uns 32 anys.**

Així ens explica el rei l'elecció de dona:

Ell en aquells moments no tenia muller i el Papa li va proposar dues pretendents: la filla del rei d'Hongria i la filla del duc d'Àustria. El rei va triar la filla del rei, i ens diu que ho fa per prestigi, ja que quan no "*valíem tant*", li van donar per muller la filla del rei de **Castella**, amb més raó en aquells moments que ell havia adquirit renom havia de casar-se amb la filla d'un rei. **Jaume I** s'havia casat l'any 1221, quan acabava de fer 13 anys, amb **Elionor de Castella**, la filla petita del rei **Alfons VIII** i d'**Elionor Plantagenet**. Es van separar per sentència papal, per motiu de parentesc, l'any 1229. **Elionor va morir l'any 1251 retirada a Castella al monestir de les Huelgas, el mateix any que moria Violant d'Hongria.** Com veiem els arguments del **Conqueridor** en cercar una nova

Violant d'Hongria

muller no són gaire romàntics, va escollir **Violant** perquè era filla de rei.

De tota manera, a la crònica traspua un gran respecte per **Violant**, posant-la en el seu paper de reina.

La presència de la reina és constant en la conquesta de les terres valencianes; Violant sempre seguia de prop, dia a dia, els moviments del seu marit. De tota manera, la seva presència responia no solament a interessos personals del rei, sino també a interessos polítics. La presència de la reina i de la seva filleta, era la garantia que donava el rei que no pensava abandonar l'empresa de la conquesta de **València**. De manera que la reina, amb la seva filla **Violant** de pocs mesos -que després es casaria amb **Alfons X** i esvendria reina de **Castella**- es va traslladar a **Tortosa**; així els soldats que es trobaven al **Puig** entendrien que el rei tenia la voluntat de conquerir el regne. Ella consentí a complir aquest paper i ho va fer a la perfecció. **Jaume I** havia promés no tornar a travessar l'Ebre fins que no hagués conquerit **València**; mentre **Violant**, amb la nena, restaven a **Tortosa**, esperant per retrobar-se amb el rei quan els ho manés.

Jaume I

Poc després, **Jaume I** deixava momentàniament el setge per anar a trobar-se amb la reina, però complint la seva paraula no volia travessar l'Ebre i va disposar que ella anés a **Peñíscola**. De manera que **Violant**, amb el seu seguici, es va posar en camí, però va venir una gran pluja i el riu havia crescut tant que no podien passar-lo amb les dones, només el va poder passar un cavaller. Llavors el rei va anar fins on era la reina i li va explicar els seus projectes de tornar-se'n i no deixar el setge. L'endemà tots dos van passar l'aigua, el temporal havia amainat i en dos dies van arribar a **Borriana**, on **Violant** es va quedar.

El rei continuava la campanya de València, era la quaresma de 1238. Prengué el castell d'**Almenara** i va enviar uns missatgers a la reina per comunicar-li que es reunís amb ell.

Fixem-nos com la reina tot i no trobar-se a primera línia, està al **País Valencià**, no gaire lluny d'on es trobava el rei.

Un dia, li arribaren els missagers quan ella estava a punt de dinar; els menjars quaresmals ja estaven preparats, però els enviats reials li digueren que el rei li manava que hi anés, que ell havia fet preparar menjar i que hi menjaria millor i més alegrement. Ella quan ho va sentir va deixar el dinar, el rei la va esperar al peu del castell fins que va arribar i menjaren amb gran alegria.

Caldria destacar dues coses. En primer lloc, la

predisposició de la reina, preparada sempre per obeir el manaments del rei **Jaume**. Era la reina amatent que jugava el seu paper i la d'altres dones a la reraguarda donaven seguretat als combatents. El fet de deixar el plat a taula i marxar de **Borriana** cap a **Almenara** evidentment és una falla. **La reina no podia sortir a l'hora de dinar per arribar a un lloc que estava situat a uns 20 quilòmetres de distància, mentre el rei esperava al peu del castell**. Però és molt gràfic el missatge que el cronista vol donar. La referència al menjar no era tampoc gratuïta. El simbolisme de menjar junts en la mentalitat de l'època representa la intimitat entre una dona i un home; és sens dubte un símbol que ens voldria representar l'amor de la parella, expressant-lo amb l'alegria de menjar plegats.

iolant fou testimoni de la rendició de Paterna, els obriren les portes i van entrar a la població i el rei va deixar allà la reina amb una guarnició de deu cavallers. Podem comprovar com Violant avança amb el seu marit cada cop més a prop de la ciutat de València, i com s'instal·lava en un lloc recentment ocupat, que s'havia rendit per pacte i on restava tota la població musulmana. La reina quedava protegida només per un petit grup d'homes.

Jaume I considera molt important la presència de la reina, s'ha convertit en la seva millor consellera i companya, de manera que en el moment dels tractes per la capitulació de València va voler que només hi fos present ella. Es veu en aquest paràgraf de la crònica el paper decisiu de **Violant**, és l'única en qui confia per explicar-li el seu pla. Recordem que **Violant** encara no havia fet vint anys. També va estar present en el **Tractat d'Almizra**.

Violant va tenir, segons els cronistes, tres fills i quatre filles. L'infant **Pere**, que fou **Pere el Gran**, rei de **Catalunya** i d'**Aragó**; **Jaume**, rei de **Mallorca**, i **Sanç**, arquebisbe de **Toledo**. Pel que fa a les filles, la gran **Violant**, que es casà amb **Alfons X** i fou reina de **Castella**; **Constança**, que es casà amb el germà d'**Alfons**, l'infant **Manuel**; **Isabel**, que fou reina de **França**, casada amb **Felip l'Ardit**; i la bella **Maria**, la petita, que morí soltera.

Però hi hagué altres fills i filles que no cita **Desclot** en la seva crònica: **Sança**, que morí a **Terra Santa**,

Sarcòfag de Sança, filla de Violant i Jaume I

Ferran i Elionor. És a dir, durant els setze anys de matrimoni va donar a llum deu fills.

Jaume I no ens parla de la mort de Violant. En canvi, es refereix a ella quan esmenta la mort de la seva filla Sança, tan lloada per la seva bellesa; manà que fos soterrada a Vallbona de les Monges, com la seva mare. Era l'any 1268, feia disset anys que Violant d'Hongria jeia al sepulcre de Vallbona.

Bibliografia:

Fundació Enciclopèdia Catalana. 2003.- Gener Gonzalvo i Bou.- Lladonosa, 1973.- Piquer, 1978 i 1983.- Gonzalvo Sans, 1999.

Davant l'església de Santa Maria de Vallbona

Viatge a l'Antàrtida

el somni blanc

Viatjar fins a l'Antàrtida és una de les experiències més extraordinàries i inoblidables que pot viure l'ésser humà. En el meu cas vaig arribar al quart continent més gran i el més fred del planeta en un creuer noruec -el Knordkapp de la companyia Hurtigruten- en el que em vaig sentir, salvant les distàncies temporals i tecnològiques, com una exploradora a punt de descobrir un món nou.

Per Mª Lluïsa Pujol
Periodista

L meu viatge a l'Antàrtida, acompanyada pel meu marit, que va portar la càmera de filmar per no perdre's cap detall, va anar precedit d'un recorregut per algunes zones d'Argentina, un país enorme i ple de recursos naturals malauradament desaprofitats pels seus governants. Vaig sortir el 21 de novembre del 2005 direcció cap a Buenos Aires. Després de passejar per la capital argentina tres dies -temps insuficient per descobrir tots els racons de la ciutat més europea d'Amèrica Llatina- vaig agafar un nou avió per anar a Bariloche, una població turística ideal per als amants de la neu, on s'inicia la ruta normal de la Patagònia i que jo vaig seguir fins a El Calafate per continuar per la part Atlàntica que va des de Rio Gallegos fins a la Península Valdés, on vaig tenir l'oportunitat de veure balenes i pingüins de Magallanes i fotografiar-los.

Del trajecte per la Patagònia em van impactar dos llocs molt especials; les Coves de Las Manos

Pintadas, situades entre la població Perito Moreno i Bajo Caracoles, on es troben pintures rupestres de mans i alguns animals, i l'espectacular Glacera Perito Moreno molt a prop de la població El Calafate.

Glacera Perito Moreno

Després vaig baixar fins a Terra de Foc, la zona més al sud d'Amèrica, coneguda també com la Fi del Món. El nom de Terra de Foc el va assignar Fernando de Magallanes, però no perquè fos una terra d'altres temperatures, tot al contrari, sinó perquè quan ell i la seva tripulació es trobaven a prop de la zona van veure grans fogueres que feien els natius -per escalfar-se degut a l'extremitat del clima o com a senyal d'alarma davant l'arribada dels desconeguts estrangers-. Per extensió, als seus habitants se'ls va anomenar "fueguinos" tot i que hi havia almenys tres

Ushuaia

ètnies diferents, entre aquestes les més conegudes: els Onas i els Yàmanas. Allà es troba Ushuaia, una població pintoresca d'on surten els vaixells cap a l'Antàrtida i les Illes Malvinas. És, doncs, aquí on va començar el meu somniat viatge cap al sisè continent, un territori blanc que no pertany a cap país però que el desitgen tots. **Més del 95% de l'Antàrtida està coberta de gel, que conté prop del 90% de tota l'aigua dolça del món.** Degut a aquesta

món. El 9 de desembre del 2005 a les cinc de la tarda, l'horari dels toreros, fèiem la nostra entrada al **Knordkapp, el vaixell noruec de Hurtigruten, que ens portaria per aigües gèlides al món blanc.**

L'itinerari

El vaixell va sortir del port d'Ushuaia a les 22:00 hores. Abans es va fer un acte

Ushuaia

gruixuda capa de gel, és el més alt de tots els continents, amb una elevació mitjana d'uns 2.300 m. l'Antàrtida no té població nativa. **Els seus habitants són científics i grups de recolzament que normalment perllonguen no més d'un any.** Abans d'agafar el vaixell per iniciar el viatge cap a l'Antàrtida vam donar un volt per la ciutat i, casualitats de la vida, ens vam trobar amb una amiga de Barcelona que havia anat a visitar a una amiga catalana que vivia un temps a l'Argentina. Ens vam fer una foto per a la posteritat i com a testimoni de la trobada al confí del

de presentació del staff del **Knordkapp**, és a dir, dels oficials y expedicionaris que ens acompanyarien durant el viatge, i ens van donar unes explicacions reglamentàries de salvament per si es produïa alguna emergència durant el trajecte. El sopar va començar a les 20:00 hores, tot i que la resta dels dies començaria a les 19:30 hores. L'esmorzar era a les 7:30 i el dinar a les 12:00.

A l'endemà de la nostra arribada al vaixell, vam dedicar tot el dia a la navegació. Vam creuar el passatge

Drake, nom que procedeix del seu descobridor, l'anglès **Sir Francis Drake**. És un passatge molt estret d'aigua que separa Sudamèrica de la Península Antàrtica. En aquest lloc convergeixen tres oceans: **l'Atlàntic, el Pacífic i l'Antàrtic**. Aquesta barreja de mars diferents en salinitat, densitat i temperatures provoca constantment moltes onades i forts temporals que acaben afectant la salut dels viatgers. Nosaltres vam tenir sort i les dues vegades que el vam travessar vam trobar unes aigües bastant tranquil·les.

Canal Lemaire

Per omplir les hores, els dies que no es baixava a terra els organitzadors del viatge van programar una sèrie de conferències relacionades amb l'Antàrtida (fauna, flora, exploradors, història, etc.) i el recorregut pels fiords xilens.

Així que, entre els "landings" (desembarcaments), les conferències i les converses amb altres viatgers, no teníem temps per avorrir-nos. No cal dir que el temps no es va congelar, sinó que va passar molt ràpid. Aquestes conferències eren voluntàries però hi va haver una que va ser obligatòria per a tothom. Era la que parlava sobre el **Tractat de IAATO** i que fa referència a la preservació del medi ambient d'aquesta zona. Ens van explicar coses com que les exploracions científiques i sistemàtiques a

llarg termini de l'Antàrtida van començar amb l'**Any Internacional Geofísic (AIG) -de l'1 de juliol del 1957 al 31 de desembre del 1958-**. Dotze nacions van establir més de seixanta estacions científiques a l'Antàrtida durant l' AIG i van recórrer la major part del continent. Quant l'AIG va finalitzar, les dotze nacions van decidir continuar les seves investigacions durant l'any de **Cooperació Geofísica Internacional**. **Més tard, en el 1959 es va redactar i firmar el Tractat de l'Antàrtida, pel qual es va decidir dedicar el continent només per a la investigació científica amb objectius pacífics; l'acord va entrar en vigor el 1961 i per aquest es van suspendre totes les demandes territorials per part de qualsevol país.** El 1991, 24 nacions van aprovar un protocol al tractat que prohibia l'explotació petrolífera o de qualsevol altre mineral com a mínim durant uns 50 anys. L'aïllament de l' Antàrtida de la resta del món li ha permès evitar la pol·lució industrial comuna als altres continents. Per això, la neu i el gel són els

Kinnes Cove

més purs del món. Realment, vaig comprovar aquest fet en el meu cos i quan vaig tornar a Barcelona ho vaig fer amb una salut de ferro i enormes energies que, passats uns mesos, encara no m'han abandonat.

Primer desembarcament

El segon dia de viatge vaig poder veure amb molta emoció els primers icebergs que preludiaven el meu encontre amb el continent blanc i les seves criatures: **pingüins, lleons marins i petrelles principalment**. Vam arribar a les **South Shetlands**, el grup més gran d'illes a la zona nord de la

península Antàrtica. Al llarg de 540 Km. es troben 4 grups principals d'illes: les **Clarence i Elefant**; les del **Rei George i Nelson**; les de **Robert, Greenwich, Livingston i Decepció**; i les **Smith i Low**. El primer desembarcament o "landing", com deien els expedicionaris, va ser a mig matí a **Yankee Harbour**, lloc molt visitat en el segle XIX per mariners nord-americans, d'aquí el seu nom. Em sentia com si arribés a la lluna. No veia el moment de tocar terra i estampar la meva empremta. No vaig poder evitar ajupir-me i tocar el gel del terra. El contacte físic em confirmava que no es tractava de cap somni o millor dit que el somni ja s'havia convertit en una realitat. Un altre moment culminant va ser quan vaig veure de prop els pingüins. Era com un comitè de benvinguda, vestits per a l'ocasió. Tot i que m'hauria agradat acariciar-ne algun vaig contenir-me, respectant les instruccions donades per la tripulació seguint les normes establertes pel **Tractat de IAATO** de mantenir una distància prudencial de tots els animals per no espantar-los.

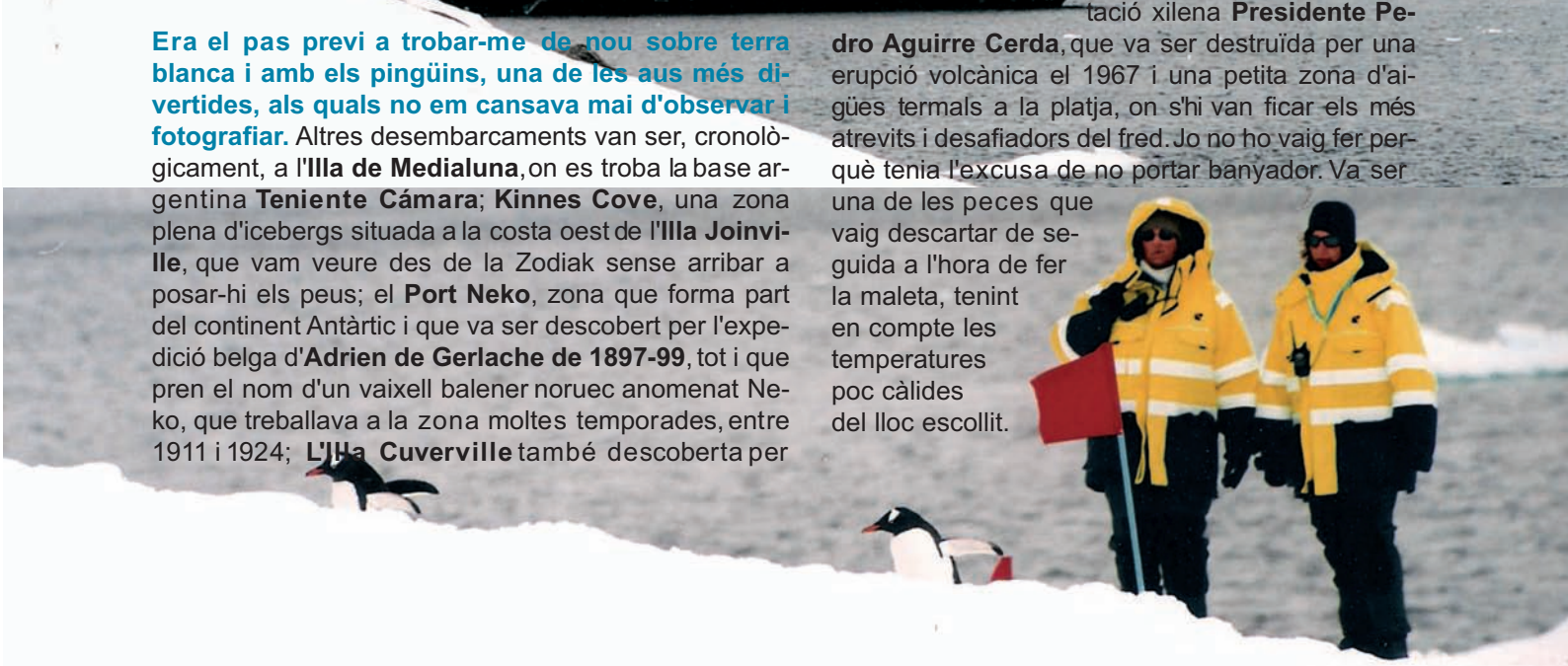
És més, sempre que se'ns acostava algun pingüí, sempre tenien preferència per passar. L'emoció ja va començar abans de tocar terra, el cor em bategava en el moment en què tots ens preparàvem per sortir del vaixell. Era tot un ritual que vaig complir, sempre encantada, fil per randa, potser perquè només ho vaig fer quatre dies. El cas és que posar-me l'armilla salvavides, unes botes especials d'aigua, passar per la zona de descontaminació del calçat, seure a la Zodiak amb set persones més i rebre l'aigua a la cara, la majoria d'ocasions per la velocitat de la llanxa, es va convertir en un dels millors moments del dia.

l'expedició de **Gerlache** i que va rebre el nom de **JMA Cavaller de Cuverville**, el vicealmirall d'un vaixell francès; l'**Illa Petermann**, descoberta per una expedició alemanya, amb una colònia molt gran de pingüins, va rebre el nom d'un fotògraf alemany: **August Petermann**; la base anglesa **Port Lockroy**, envoltada de nius de pingüins i d'algunes restes d'esquelets de balenes, que han quedat com a testimoni de l'època dels baleners, s'ha convertit en museu; **Pendulum Cove**, situada en la zona nord-est de **Port Foster** a l'**Illa Decepció**, va rebre el nom de **Henry Foster de la nau reial britànica HMS Chanticleer, el 1828, degut a la utilització que feia dels pènduls per fer observacions magnètiques;**

Era el pas previ a trobar-me de nou sobre terra blanca i amb els pingüins, una de les aus més divertides, als quals no em cansava mai d'observar i fotografiar. Altres desembarcaments van ser, cronològicament, a l'**Illa de Medialuna**, on es troba la base argentina **Teniente Cámara**; **Kinnes Cove**, una zona plena d'icebergs situada a la costa oest de l'**Illa Joinville**, que vam veure des de la Zodiak sense arribar a posar-hi els peus; el **Port Neko**, zona que forma part del continent Antàrtic i que va ser descobert per l'expedició belga d'**Adrien de Gerlache de 1897-99**, tot i que pren el nom d'un vaixell balener noruec anomenat **Neko**, que treballava a la zona moltes temporades, entre 1911 i 1924; l'**Illa Cuverville** també descoberta per

aquí es troben les restes abandonades de l'estació xilena **Presidente Pedro Aguirre Cerda**, que va ser destruïda per una erupció volcànica el 1967 i una petita zona d'aigües termals a la platja, on s'hi van ficar els més atrevits i desafiadors del fred. Jo no ho vaig fer perquè tenia l'excusa de no portar banyador. Va ser una de les peces que vaig descartar de seguida a l'hora de fer la maleta, tenint en compte les temperatures poc càlides del lloc escollit.

Fiords xilens

Després d'abandonar definitivament l'Antàrtida i creuar novament el Passatge Drake, vam fer la propera parada al Cap d'Horns. La sort ens va acompanyar de nou ja que normalment no es pot desembarcar en aquest lloc degut als forts vents i la mala mar. Els temporals han provocat l'enfonsament de molts vaixells que s'han estavellat contra les roques. En record a les seves víctimes s'ha aixecat una gran escultura que mostra la forma d'un albatros amb una placa de metall, on s'ha gravat un poema de Sara Vial.

Base espanyola

El Cap d'Horns el van descobrir, el 1616, els alemanys Jacob Le Maire i Willem Schouten navegant en l'Unity. El nom que li van posar al lloc descobert va ser en honor del seu vaixell Hoorn, que es va cremar accidentalment a Puerto Deseado, en la costa de la Patagònia.

La primera població amb gent on vam arribar va ser Port Williams (2.000 habitants aproximadament) a la zona sud de les costes del Canal Beagle a l'Illa Ambarino. El capità anglès Fitzroy va trobar en aquesta àrea els indis Yahgan (Yamana) i Alacalufe el 1828, dels quals va portar quatre- Jemmy Button, York Minster, Fuegia Basket and Boat Memory -a Anglaterra a bord del Beagle perquè rebessin una educació.

L'arribada de missioners en el segle XIX i la de buscadors de fortunes i or el 1890 va fer que hi hagués una presència europea permanent. Xile va establir una base naval el 1953. A Port Williams es troben algunes restes del vaixell Yelcho, que va ser comandat pel Capità Luis Alberto Pardo, qui va rescatar els homes de Shackleton's de l'Illa Elefant.

El 18 de desembre vam recalcar a Punta Arenas, capital de la regió de Magallanes (140.000 habitants), on van finalitzar la seva estada al vaixell alguns viatgers, entre els quals un matrimoni xilè

amb els que vam establir molt bona relació, i un brasiler, editor d'una revista de viatges a Sao Paulo, que parlava molt bé l'espanyol, que estava preparant un reportatge sobre l'Antàrtida. Les costes de l'estret de Magallanes eren habitades originàriament per caçadors amb canoes anomenades Kawaskar.

El 1843, Xile va prendre possessió de l'estret i les terres de la Patagònia i van establir-hi la primera base, coneguda actualment com **Fuerte Bulnes**, 40 milles al sud de **Punta Arenas**. Després d'estar-hi varies hores, vam prosseguir el nostre viatge per la costa xilena i els seus fiords que, tot i que també era molt bonic, no podíem oblidar les corpenedores imatges de l'Antàrtida, que van impregnar la nostra ment i en més d'una ocasió havíem comentat aquest fet amb alguns viatgers, com una alemanya, la Julia, que em deia amb veu de nostàlgia: "**Els fiords xilens són preciosos, però trobo a faltar els icebergs i l'Antàrtida**". Vam passar pel **Canal Smyth**, el passatge Sola i la **glacera Skua**, l'única que en lloc de reduir les seves mides com passa habitualment creix més i més.

Glacera Skua

Fiords xilens

Port Edén

El 20 de desembre vam desembarcar a Port Edén, una petita població molt pintoresca que viu de la pesca i dels seus treballs artesanals. Dels 275 habitants que hi ha segons l'últim cens, 50 són nadius i 10 són Indis Kawestar de pura sang. El 1930 les Forces Aèries de Xile van construir una base d'aterratge per als seus hidroavions que volaven entre Port Montt i Punta Arenas. Una dècada més tard tots els Indis Kawestar que viatjaven amb les seves canoes des d'aquest lloc fins a l'estret de Magallanes se'ls va donar aquesta zona anomenada des d'aleshores Port Edén. Personalment, va ser un lloc que em va cridar molt l'atenció per la seva naturalesa i la seva situació geogràfica, a més de pel tipus de gent que l'habitava.

El final del viatge s'acostava cada vegada més i em sabia greu. Aprofitava segons a segons i minut a minut el paisatge ple de colors dels fiords xilens i fins i tot l'aire que respirava. Vam creuar el Canal Messier i el Golfo de Penas, una zona d'aigües turbulentes que pot provocar mareig a algunes persones. Un nou desembarc va ser a Port Chacabuco, situat al costat de Port Aysén, a la regió de Coyhaique.

Port Eden

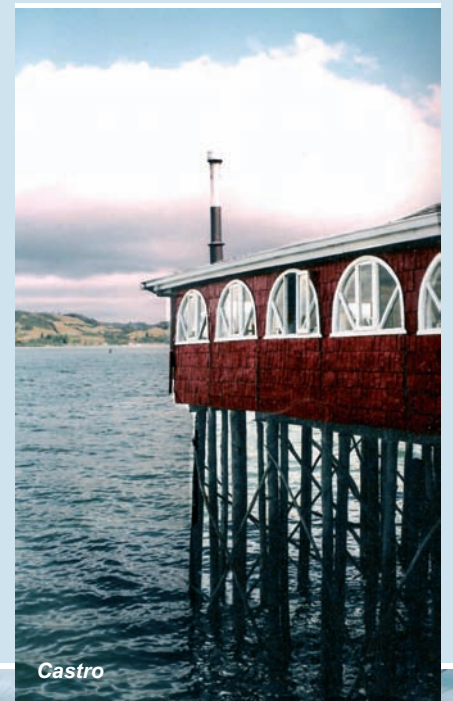

Port Williams

Aysén

Castro

Unit per un ferry que va des de Port Montt i connectat a Coyhaique per una autopista, és un dels ports més freqüentats per entrar a Aysén. Moltes expedicions, inclosa la del **Capità Robert Fitzroy**, van visitar aquesta zona a finals del segle XVIII i XIX buscant un passatge protegit per anar al Pacífic.

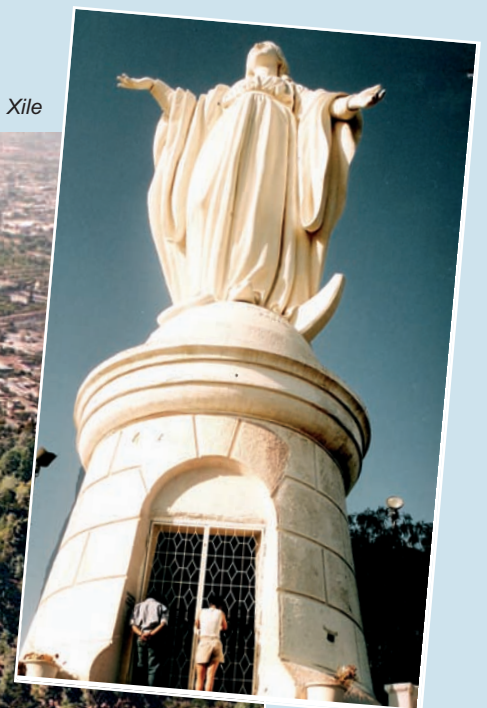
Un dia abans d'arribar al final del nostre viatge, Port Montt, vam fer l'últim "landing" a Castro, capital de la província de Chiloé. La ciutat, fundada el 1567 per **Martín Ruiz de Gamboa**, és coneguda per les construccions d'algunes cases sobre l'aigua, anomenades **Palafitos**.

Des de Port Montt ens vam traslladar per terra fins a l'aeroport amb destí a Santiago de Xile. Allà ens vam separar dels nostres companys de viatge per tornar cadascú al seu país d'origen, amb la maleta plena de bons records i moments inoblidables.

Castro

Santiago de Xile

Colom antàrtic, aterrant al cap del conductor de la Zodiak, durant un recorregut pels icebergs. Aquest esdeveniment totalment atípic, doncs no sol passar quasi mai, va ser una autèntica curiositat.

DE LAS SOMBRAS AL FILM
COLECCIÓN JOSEP M^o QUERALTÓ
2004

La Collecció Josep M. Queraltó arriba a l'Antàrtida

Cada nit el vaixell norueg M/S Knordkapp programava documentals i produccions audiovisuals relacionats amb l'Antàrtida i temes de viatges. El Jordi i jo portàvem els DVD's "De les ombres al film" i "Les joies" de la Col·lecció Josep M. Queraltó. Els vam mostrar i els van decidir incloure a la programació no només durant el nostre viatge sinó fins al final de la temporada, al mes de març. Això ha estat la guinda final d'un any d'exposicions d'aquesta interessant col·lecció arreu de l'Estat amb una excel·lent acollida que l'ha portat des de Barcelona fins a Madrid passant per Lleida, Alacant, Girona, Sant Sebastià, Santander i Sòria.

CASAL CATALÀ DE L'HAVANA

El passat mes de març, tres membres de l'Institut i l'Estament van fer una visita al Casal de Cuba, a l'Havana, la Societat de Beneficència de Naturals de Catalunya.

Van ser rebuts per la senyora Leila Benson, que amb molta cordialitat els va ensenyar la Seu, de la qual van quedar gratament impressionats en veure les seves diverses instal·lacions. Actualment, la Societat està presidida pel senyor Jordi Oller.

Amb el desig de saber una mica de la història i activitats del Casal els hi vàrem fer unes preguntes:

Qui va ser el fundador o fundadors del Casal, a quin any i quines són les circumstàncies de la seva fundació?

L'Associació va ser fundada per en **Josep Jané Guasch**, en **Toni Font Guasch** i com a benefactor en **Carles Pasqual Puig**. El 6 de març de 1840, els senyors **Jané i Font** van escriure al **Capità General** de l'illa de **Cuba** demanant la sol·licitud per fundar una associació exclusivament filantròpica per ajudar als emigrants catalans que es trobessin amb dificultats econòmiques o de salut. Després de diferents entrebancs per aconseguir l'autorització, per fi l'1 d'agost de 1841 es va constituir oficialment la "**Sociedad de Beneficencia de Naturales de Cataluña**". El primer president va ser en **Francesc Ventosa**, nascut l'any 1810 a **Vilanova i la Geltrú**.

Hi ha molts catalans a Cuba que freqüentïn el Casal?

En tota l'illa de **Cuba** hi ha actualment uns **200 catalans**. A l'**Havana**, resten només uns 60 o 70 (*actualment potser menys*) catalans naturals, que avui en dia ja són avis d'edat avançada. Però els seus descendents interessats per la llengua i costums dels seus avantpassats segueixen freqüentant el **Casal** i actualment l'integren 1.600 membres socis.

Quines activitats realitzen actualment de forma continuada o puntual?

Se celebren totes les **Festes Populares Catalanes**, com **Sant Joan**, l'**11 de Setembre**, el **Cagatió**, **Reis**, **Castanyada**, etc... També en les **Jornades de la Cultura Catalana**, al mes d'abril, se celebra el **Dia de Sant Jordi** i el de la **Verge de Montserrat**. Paral·lelament, hi ha moltes activitats: tallers de dansa, balls populars, una àmplia biblioteca de consulta, conferències, classes de cuina, castellers, teatre, esbart, cantada d'Havaneres, classes de català, etc... També en alguna ocasió, es visiten els diferents **Casals** de l'illa, per fer intercanvis culturals.

Tenen ajuts de la Generalitat o oficials, i si no, com se subvencionen?

Es rebé l'ajut de la **Generalitat**, mitjançant subvencions, per realitzar els diferents i nombrosos actes culturals. La **Generalitat** també donà ajut social i humanitari per als associats més necessitats, com poden ser persones grans sense gaires recursos. Molts dels catalans també col·laboren amb alguns donatius.

Hi ha persones no catalanes interessades en aprendre català al seu Casal?

Persones que són amics o simpatitzants del **Casal** en total hi ha uns **50 alumnes** que estan aprenent el català, repartits en tres cursos o nivells. Com a dada prou interessant, hi ha un grup de professors del municipi de **Marianao**, que van al **Casal** a aprendre el català, per després donar classes en el seu municipi, ja que aquest està agermanat amb el barri de **Marianao** de Sant Boi del Baix Llobregat.

Els estem molt agraïts per la seva atenció i deferències amb nosaltres. Per la bona acollida que van dispensar als membres de l'Institut en la seva visita al Casal i per haver contestat a aquestes preguntes, que ens han servit per apropar-nos i conèixer una mica la història i activitats que realitzen. Des d'aquestes pàgines els felicitem i els desitgem que segueixin fent aquesta magnífica tasca amb el

mateix entusiasme amb què la porten a terme des de fa tants anys.

També el nostre agraïment al senyor **Andreu Navarro, Delegat a Catalunya, de la Societat de Beneficència de Naturals de Catalunya**, per l'ajut prestat en la realització d'aquest reportatge.

Asesoría Fiscal, Contable y Seguros Generales

José María Manubens Guillamón

Calle Camí Ral, 389 2º
08301 Mataró (Barcelona)
Teléfono 93-796-48-36

e-mail jmmanubens@hotmail.com

ORFEÓ CATALÀ DE MÈXIC

consultes a la biblioteca. Hi ha un nombre considerable de llibres llegats pels exiliats de la **República** que van estar al **Casal**. Són molt diverses les activitats que fan dins del món de la cultura, incloent-hi les **Festes Populars**. Com anècdota, la **Delegada** li va ensenyar al nostre company una pantalla gegant i li va explicar que els membres del Casal aprofiten per veure-hi els partits del **Barça**. Li va confirmar també que van rebent regularment els **Cartularis** i que els tenen arxivats. **L'Orfeó Català és un dels Casals amb més tradició d'arreu del món.**

Li agraïm a la **Delegada del Casal** totes les atencions que va tenir amb el nostre company.

visita al CASAL de MÈXIC D.F.

Aprofitant la conferència que el nostre amic de l'Institut, l'Estament i Vicepresident de l'Associació Hispano-Egípcia, n'**Àngel Gordon**, va donar a la **Universitat d'Antropologia de Mèxic D.F.**, el passat mes de maig, sobre **Antropologia a Catalunya**, va visitar l'**Orfeó Català de Mèxic** i el **Club d'Empresaris Catalans a Mèxic**, els dos ubicats al mateix edifici.

Va ser rebut per la **Delegada del Casal**, nascuda a Girona, que li va ensenyar totes les instal·lacions, amb molta amabilitat, resumint-li les diferents activitats que porten a terme al **Casal**.

El Casal va ser fundat l'any 1906 i aquest mes de juny es compleix el **Centenari**. L'**Orfeó Català** està ubicat en un esplèndid edifici. S'hi fan classes de català, amb prop de 200 alumnes. Es fan reunions i

Centre Català de Lausana

notícies

Un any més s'ha organitzat l'**11 de juny la Grand Table de Morges**. Com ja tothom sap, el **Centre**

Català fa anys que hi participa amb molt d'èxit plantant una paradeta amb tot **de productes catalans** com són el **pa amb tomàquet i pernil, la crema catalana, els xampinyons o l'escalivada**, per fer conèixer així a tots els **Suïssos** la riquesa de la nostra cuina. D'altres anys també s'hi ha portat la **sardana** com a mostra del folklore català.

No cal dir que aquest esdeveniment sempre ha estat de gran succés i ha donat al **Centre** una projecció a l'exterior molt positiva.

El Centre Català de Lausana participa en aquesta festa de gran renom a **Morges**, gràcies a uns mem-

bres del **casal** que ens proposaran alguns menjars de casa nostra acompanyats pel nostre **Cava**.

Des del **Temple** fins al **Castell de Morges**, la **Grand'Rue** esperava amb unes 200 taules muntades per a rebre els visitants curiosos per descobrir els 40 participants que proposaven gustos d'aquí i d'allà.

Organitzat per la Commission consultative suisses-étrangers de Morges.

Morges - Ville du Monde
GRANDE TABLE

DIMANCHE 11 JUNI 2006
25e ANNIVERSAIRE DE LA CCSE
MUSIQUES ET SAVEURS
D'ICI ET D'AILLEURS
DU TEMPLE AU CHÂTEAU
DE 9 HEURES À 18 HEURES

Organisation: Commission Consultative Suisses - Etrangers

El 19 de desembre del 2005 es va celebrar la setena **NIT DEL LLIBRE i Poesia**, organitzada per l'**Associació Catalana d'Oratòria i Insteco**. A l'acte es van adherir entre d'altres associacions l'**Institut d'Estudis Històrics Medievals de Catalunya**. Es va fer menció per part de n'**Ana Forest**, Acadèmica de l'Institut, d'aquest **CARTULARI**, com a representació de la nostra associació dins de la **Nit del Llibre**. Va haver diferents parlaments, entre els quals fem menció del conegut periodista, **Josep Ma. Cadena** i portaveus de diferents entitats. L'acte va ser presentat pel periodista **Salvador Escamilla** i el professor **Joan Panadès**. Van intervenir també na **Elvira Cuadrado** i na **Joana Tarin**, aquesta última amb poesia. Les dues també Acadèmiques de l'Institut.

El 9 de maig: "**ALQUIMIA EN EL ANTIGUO EGIPTO**", a càrrec d'en **Bartomeu Bioque** (periodista i escriptor). El 16 de maig el mateix conferenciant ens va parlar de "**LA ESPADA, símbolo de poder**". Com sempre ens vàrem quedar amb ganes de seguir escoltant les magnífiques explicacions amb què sempre ens delecta l'amic Bioque.

CICLE DE CONFERÈNCIES

La **Biblioteca Pública Arús**, l'**Institut** i l'**Associació Hispano-Egípcia** continuen oferint un cicle de conferències que van començar fa uns tres anys sota el nom d'"**Els dijous: conferència**".

En aquestes conferències s'intenta apropar-nos i conèixer una mica més algunes de les nombroses incògnites de l'Antic Egipte, temes medievals i d'altres matèries que puguin ser d'interès general.

L'11 de maig : "**FENÒMENS ESTRANYS A CATALUNYA:**", Per n'**Àngel Gordon** (professor de control mental i vicepresident de l'Associació Hispano-Egípcia). Ens va donar una lliçó magistral de la geografia màgica de Catalunya, fent un extens recorregut pels nombrosos pobles i indrets catalans, explicant diferents històries i anècdotes de cadascun d'ells, on convergeixen la força tel·lúrica i la màgia, des de temps ancestrals.

I per acabar aquest cicle, el 18 de maig: "**LAS PROFECÍAS DEL FINAL DE LOS TIEMPOS**", a càrrec de **Francisco José Velasco** (Investigador i escriptor). Va ser aquesta una conferència molt completa i treballada sobre totes les profecies existents. Però com es un tema que crea controvèrsia, al final en el col·loqui, van haver diferents opinions sobre el tema i es va originar un bon debat. Al cap i a la fi, és del que es tracta, que la gent participi amb la seva opinió

EL PRESIDENT DEL PARLAMENT DE CATALUNYA, ERNEST BENACH, VA INAUGURAR EL 24 DE MAIG PASSAT LA NOVA EDICIÓ DE LA FIRA AGENTS & BROKERS

El president del **Parlament de Catalunya Ernest Benach**, acompanyat del president del **Col·legi Oficial d'Agents Comercials de Barcelona, Enric Enrech**, entitat organitzadora de l'acte, van inaugurar el passat 24 de maig, al Palau num. 6 de la **Fira de Barcelona**, la nova edició de la **Fira Agents & Brokers**. Varen fer una visita per les diferents àrees i sectors del Palau, acompanyats d'altres autoritats i personalitats, com també representants d'entitats col·laborado-

res. Una vegada finalitzada la visita, es va donar pas a un breu còctel. La segona edició de la fira **Agents & Brokers** ha doblat les xifres de l'any passat superant amb molt bona nota totes les expectatives marcades per al 2006. Organitzada pel **Col·legi Oficial d'Agents Comercials de Barcelona (COACB)**, la tercera edició d'**Agents & Brokers** està prevista al març del 2007 amb noves propostes i idees per facilitar, cada vegada més, els contactes professionals entre empreses i agents comercials.

El passat 20 de maig, una representació del **Consell Suprem de l'Estament** va a anar a **Sevilla** amb motiu de la Cerimònia d'Imposició de Condecoracions als Cavallers i Llaços a Dames de la **Orden de Caballeros de San Clemente de Sevilla**. L'acte es va celebrar a la **Catedral de Sevilla**, i el posterior aperitiu i dinar oficial, al **Real Círculo de Labradores y Propietarios**.

LAS VELAS
— DE —
Mariam®

Fabricación de todo tipos de velas y velones, siguiendo el método, artesanal en toda su elaboración. Máxima calidad en todas las materias primas.

Artesanía,
Tradición y
Sabiduría

CERERA MARYAM, S.L. Polígono Industrial Can Castells
CL/ Juan de la Cierva, 8 d, - 08420 - Canovelles - Barcelona
(SPAIN) telf. (☎34) 93 840 02 39 fax.(☎34) 93 840 13 04

Forest & Carrillo

Asesores

Gestión Empresarial -Fiscal-Contable -Laboral-Jurídica.

Avda. del Paral·lel, 98 esc.B. entr.2a.
BARCELONA 08015 (SPAIN)
Telf. 93 442 78 88 Fax 93 441 97 01

[e-mail:asesores@forest-carrillo.com](mailto:asesores@forest-carrillo.com)
www.forest-carrillo.com

Para información de nuestros servicios y equipo de profesionales, les recomendamos visite nuestra página WEB.

CERERÍA

LA COVA DE LLUM

TIENDA ESOTÉRICA

Camí Reial, núm. 133 (local) • Palau-solità i Plegamans ☎ **93 864 97 27**

*Os atenderà personalmente la bruja Selen
y les ofrecerà su servicio de :*

- Tarot y videncia.
- Astrología kármica.
- Limpiezas áuricas.
- Limpiezas espirituales (personas, casas, negocios, ...)
- Equilibrado de chacras.

SALVADOR DALÍ

ESCUPTOR

*Elefant Còsmic. Bronze fos a la cera perduda. Obra original de Salvador Dalí.
Pertanyent a la col·lecció Clot i creat al voltant de 1970.*

*La Sala Güell, situada a l'edifici del Reial Cercle Artístic, Palau Pignatelli,
C/. Arcs n.º 5 de Barcelona. Presenta la mostra "Dalí escultor".
Una ocasió única de contemplar obres procedents de varies col·leccions privades.*